

és kitartásra volna szüksége, hogy tehetségéhez teljesen méltó műfordító váljék belőle. A kötet nyomdai kiállítása egészen díszes; az illusztrációk kevésbé sikerültek. A 367 lapra terjedő kötetnek, mely Lampel Róbert (Wodjány F. és fia) kiadásában jelent meg, ára díszkötésben 5 frt.

Előfizetés. Szávay Gyula, kinek eléggé ismert neve van az irodalomban, előfizetést hirdet tíz év alatt megjelent költeményeire. Ára a kötetnek 1 frt 80 kr. Az előfizetési pénz Győrbe küldendő.

Zeneművek. Vakaresku Helén, a román királyné sokat emlegetett volt udvarhölgye, tudvalegleg költsézzel is foglalkozik. Egyik versét, „Szerelem téged, hogyha nem szabad”, melyet Radó Antal fordított magyarra, Berényi Lajos megzenésítette. A csinos szerzeményt Kury Klára kolozsvári énekesnőnek ajánlotta. „Nyári éj” című polkamazurt irt Szegedi László. A Nádor és Bárd ezégnél jelent meg.

Alienor. Dr. ... írásunk mai meddő korszakában a legígéretesebb mozzanat is komoly méltatást igényel. Ez magyarázza meg azt az általános érdeklődést, mely Hubay Jenő „Alienor” című művének szíves fogadtatását már hónapokkal megelőzte. A közönség „...” szinte bevezető szeretettel fogadta ez újdonságot, melynek tárgya a Merlin-mondából van merítve s hőse maga Merlin, a neves lantpöngétő.

A fiatal zeneszerző talentuma, különösen a lírai részeknél, kétségtelenül megnyilatkozott. De egybevéve is találkoztunk az invenziói erejével s egyéb zeneköltői erényekkel, s különösen a harmadik folvonalbeli ballatzené oly briliáns szám, mely a nagy mesterek alkotásai között követelhetne magának helyet. Hogy az egész műről csak igen mérsékelt elragadtatás hangján szólhatunk, annak javarészből az a súlyos szöveg az oka, mely valóságos szárnyát szegi a zeneköltői lendületnek. Haraucourt úr, úgy látszik, a drámaírás legelemből ismerve nélkül szükkölködik, különben alig választhatta volna a darab mozgató lelkét az elagott Merlint, ki hóhéhr hajfűrteivel s mellétverő szakállával már csak reminiscenziákból táplálkozik. Ez az Achilles-sarka a darabnak, melyet Hubay Jenőnek sem kétségtelen tehetsége, sem előkelő zenei ízlése, sem pedig bravuros ügyessége nem tudott reparálni. De ha e librettó a lélek erejének, a drámai hév nyilvánulásának mostoha talaja: annál bőségebb alkalmat nyújtott a dekoratív részek ragyogtatására. Az opera ... ez ki is szakmájával s a harmadik folvonalban Merlin álmát az ööképek oly csoportosítással mutatta be, melyhez fogható a magyar színpadi technika még nem produkált. A szereplők: Bianchi, Hilgermann, Ney, Takács és Szendrőy nagy ambícióval oldották meg művészi feladatukat.

A műcsarnok kiállítását a közönség jól látogatja, s a képvásárlások is megindultak. E hó 15-iken már megnyílt a karácsonyi tárlat is, a műcsarnok tanács-termében. Oly kisebb képek vannak benne, melyek ára 150 frtnál nem nagyobb s alkalmasság innapi ajándéknak. — A király részéről az idén is megtörténtek a képvásárlások a műcsarnok kiállításából. A művek kiválasztásával gr. Csáky Albin közoktatásiügyi miniszter volt megbízva, ki 7100 frtért a következő kilenc magyar művész festményeit és egy szobrot választotta:

„A kíváncsiak” Stetka Gyulától, „A modern Páris” Skutecky Dömétől, „A templomban” Zempényi Tivadartól, „Munkács vidékéről” Mednyánszky László bárótól, „Melyik a Lizi kisasszony” Pap Henrikától, „Templomba menet” Ujvári Ignácztól, „Lidike” László Fülöptől s ez olajképeken kívül még „A liba-tolvaj” című életnagyságu szoborművet Jankovics Gyulától. A király kilitásba helyezte, hogy Budapestre érkezése után meg fogja a tárlatot látogatni.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia decz. 14-iki ülésére, melyen Szilágyi Sándor volt az elnök, nagy hallgatóság jelent meg, mert nevezetes tárgy került elő. Az országos statisztikai hivatal főnöke, Keleti Károly olvasta fel „Hazánk népe 1890-ben” című dolgozatát, mely a legújabb népszámlálás végeredményeit érdekesen és tanulságosan csoportosítja. A szokatlan nagyszámu hallgatóság gyakran éljenzéssel szakította félbe a felolvasást, mikor Keleti konstataulta a magyarság örvendetes gyarapodását és erősbédését.

Az 1890-ik év utolsó napján végrehajtott népszámlálás szerint Magyarországon kerek kilenczedelemillió magyar él és mig a lefolyt tíz év alatt minden nemzetiség száma kevesbedett, addig a magyarság száma két egész százalékkal nőtt. Magyarországnak társországai nélkül, katonasággal együtt, 15.231.864 lakosa van. 1880-ban volt 13.728.622, a szaporodás tehát 1.503.242, vagyis 10.23 százalék.

A házak száma, melyekben, az anyaországban csupán, népünk lakik: 2.478.491; a mi a tíz év előtti népszámlálás eredményéhez képest 7.8 százalékkal szaporodást mutat. A családok száma 3.370.443 s így ezen, a nép legerősebb alapját képező viszony a tíz év előtti állapothoz képest 17.3 százalékkal javult. A családoknak feje 3 millió esetben férfi, körülbelül pedig félmilliónyi a női családok száma. Hazánk polgári népessége 7.450.392 férfiból és 7.683.401 nőből áll, s így esik 1000 férfira 1031 nő. A nőtlenség 4.146.684-en, a hajadonok 3.801.305-en vannak. Az első életévét még be nem töltött kisdetek száma 242.998 fi- és 240.018 nőgyermek. Az ötödik életévükig csoportosítottak száma így alakul: gyermekek 1.265.048, nőgyermek 1.266.152. A két nem között 6-12 év közötti van 2.402.989, a 15-ik életévig 934.567, vagyis az összes iskolakötelezettek száma 3.337.556, vagyis az összes népességnek 22.5 százaléka. A leányok közül 7948 már 16 éves kora előtt ment férjhez; 16 és 20 év között pedig 161.819 férjes nő szerepel, míg ugyane korban csak 11.220 férfi lépett házasságra, 40 évnel idősebb hajadon nő 58.581 van, a mi a férjnél levők számának csak 1.87 százalékat teszi. A férfiaknak 60, a nőknek 46.5 százaléka tud olvasni írni. Csak olvasni a férfiak közt 1.9, a nők közt 9.5 százaléka tud. Feltehetjük szerint van az országban: római katolikus 7.241.547, görög kath. 1.655.171, örmény 2.725, görög keleti 2.065.903, ágostai evang. 1.182.487, helvét 2.209.395, unitárius 61.637, más keresztény 7.818, zsidó 706.838, más nem keresztény 239, nazareus 6.829. A népesség szaporodásában az magyarság erősbédése nyilvánul. Mig tíz év előtt az összes lakosság 46.65 százalékat tette, most már 48.64; utána az oláh a legtöbb 17.12 százalékkal, a német 13.12, a tót 12.53 százalékkal, vagyis számokban kifejezve: magyar 7.361.207, német 1.987.310, tót 1.896.358, oláh 2.590.425, ruthén 379.713, horvát 183.429, szerb 494.847, vend, szlovén 70.658, örmény 2.067, cigány 90.264, egyéb hazai és külföldi nyelvű 77.515. Végül Keleti szép szavakban említette, hogy a közel millennium alkalmával büszke önérzéssel fogunk végtekinthetni sorainkon, nem lesz mit szégyelnünk bejött honfoglaló őseinktől. Megőrtük öröküket, gyarapodtunk számban s műveltségben.

Zajoson megtapsolták az előterjesztést.

A Kisfaludy-társaság decz. 16-iki ülése Gyula Pál elnöklete alatt ment végbe.

Beöthy Zsolt titkár a társulat elhunyt tagjairól: Csiky Gergelyről és Hunfalvy Pálról emlékezett meg. Csiky Gergely mellszobrára eddig 1456 frt került össze. Szász Károly ezután néhai Szabó Károlynak, a jeles történet tudósnak egy régi, még 1817-ben készült műföldrajzát, Euripidesz „Elektra”-ját mutatta be. Horvát Dome bocsátotta ezt a társaság rendelkezésére. Szász Károly több részletet adott elő az értékes fordításból. Utána Ponori Theurek Emil olvasta Homér Iliászának II. énekét a saját fordításában. A felolvasókat megéljeneztek.

A Petőfi-társaság e hó 13-iki felolvasó ülésére nagy közönség gyűlt össze. Az elnök Komócsy József fájdalommal részvétellel emlékezett meg Csiky Gergely elhunytáról. Utána Bercsényi Béla olvasta fel Pulggyi Lajos vendégnek egy költeményét. Majd Endrődi Sándor lépett a felolvasó asztalhoz, s a közönség előre is tapssal fogadta. Három szép költeményt adott elő. Id. Abrányi Kornél a művészetéről, kritikáról és közönségről mondott el találó észrevételeket. — Bercsényi Béla Abonyi Árpád vendégnek „Szibil” című rajzát olvasta fel. — A felolvasásokat zárt ülés követte, melyen tiszteleti tagoknak megválasztották Pulszky Ferenczet, Vámbéry Ármint, Teleki Sándor grófot és Eszaky Károlyt. — A tagválasztó ülés e hó 23-án lesz. Két új tagot választanak.

Az iparművészeti muzeumban e hó 13-ikán d. e. ünnepélyesen nyitották meg a Bubicz-szobrot, melyet a Bubicz Zsigmond kassai püspök ajándékozta régi agyag-gyűjtemény tölte be. Összesen 632 darab ez, s a maga nemében páratlan, mert a hazai régi agyag-iparnak ily gyűjteményét már aligha sikerülne összeszerelni. Különösen a ritka becsű halicsi fayence emeli a gyűjtemény értékét. Ugyanekkor nyílt meg a karácsonyi kiállítás is, dús választékú iparművészeti tárgyakkal. A megnyitásra igen díszes és előkelő közönség gyűlt egybe. Ott voltak: Csáky Albin gróf közoktatásiügyi miniszter, Császka György kalocsai érsek, Berzeviczy Albert államtitkár, Szalay Imre és Németh Imre miniszteri tanácsosok, Ráth György kir. táblai tanácselnök, Pulszky Ferencz, a nemzeti muzeum igazgatója stb.

MI UJSÁG?

Az uralkodó családban egymásután bekövetkezett újabb csapások nagy részvétet keltenek minden felé. E részvét következménye volt, hogy mikor Bécsben Zsigmond főherceg halálának híre elterjedt, az uralkodó család több tagjának betegségéről

is beszéltek, sőt nyugtalanító hírek jöttek forgalomba ő felsége egészségéről is. Ez azonban teljesen alaptalan volt. Mária Valéria főhercegnőről szintén túlzott híreket lehetett hallani. A főhercegnő csakugyan gyöngéledik, megkapta az influenzát, de csak enyhé mértékben. Hivatalos jelentéseket nem is adnak ki a főhercegnő állapotáról. Súlyosan beteg azonban Ernő főherceg, a ravatalon fekvő Zsigmond főherceg testvérbátyja, ki szintén influenzával összekötött tüdőgyulladásban fekszik, mely rövid néhány nap alatt két testvérét ölte meg. Ernő főherceg a testvére Henrik főherceg temetésére ment föl Bécsbe s már akkor gyöngéledett, úgy hogy a temetési szertartásoknak csak egy részén lehetett jelen. Egészsége később javult, de e hó 16-ikán láza növekedett, tüdőgyulladás következett. A királyt és az uralkodó család többi tagjait folytonosan értesítik a beteg hogylétéről. A főherceg 68 éves, s előhaladt kora is növeli az aggodalmakat.

Diszmű átnyújtása. Gróf Szécsen Antal, a történelmi társulat elnöke, a napokban adta át „Mária Terézia életrajza”-nak díszes példányait Mária Valéria és Izabella főhercegnőknek, azonkívül a toscanai főhercegnőnek, a leendő szász trónörökös nejének. A főhercegnők, kik mindhármán beszélik a magyar nyelvet, szívesen fogadták az ajándékot.

A zsinatok. Az evangélikus zsinatban a bizottságok működnek, s valószerűleg ünnepek után nyílnak meg a teljes ülések. A református zsinat pedig e hó 16-iki ülésében hosszabb időre elnapolta tanácskozásait, valószínűleg csak február havában folytatja a tanácskozásokat. Az egyház szervezeti javaslatot a zsinat egészen letárgyalta s ez evang. egyházzal közösen érdeklő ügyek tárgyalására bizottságot küldött ki.

Bocskay István szobra. Hajdumegyében azaz az eszmével foglalkoznak, hogy Bocskay István erdélyi fejedelemnek, ki vitéz hajdút letelepítette földekkel, kiváltságokkal ajándékozta meg, szobrot emeljenek Hajdu Bősörményben. A hajduvárosok 70,000 lakosságától várják az eszme fölkarolását. Egyelőre H.-Bősörmény város közgyűlése Bocskay István és Bethlen Gábor erdélyi fejedelmek arcképeinek lefestésére 600 frtot szavazott meg.

A szabadságharc emlékeinek a kiállítása. Az 1848—49-iki emléktárgyak kiállításának a helyiségét a gyűjtemény rendezője 1892 december végéig bérelte ki s így ez érdekes gyűjtemény még egy évnél tovább együtt marad. Ez év december végétől fogva a kiállítás helyiségében kizárólag a Kossuth képeknek bővített kiállítása lesz látható, mig a többi olajfestményeket, fegyvereket, proklamációkat és képeket a gyűjtemény rendezője a télen át vidéki nagyobb városokban óhajta kiállítani.

Nemzeti színházunk Bécsben. A jövő évben Bécsben nemzetközi színházi és zenekiállítás rendeznek. Lesz nemzetközi színpad is, melyen különböző szintársulatok tartanak előadást. Gróf Zichy Géza intendáns készséggel megengedte, hogy az opera és nemzeti színház művészei a kiállítási színházban fellépjenek. A magyar művészek öt estét át játszanak.

Zsinati tagok arcképei. A protestáns zsinatok tagjainak arcképeit emlékalbumokban öröklítik meg. A zsinat háznagyjának kezdeményezésére a tagok külön-külön lefényképeztetik magukat és a fényképeket albumokba összefoglalva, az egyházak és egyházkerületek levéltárába fogják elhelyezni az alkotmányozó országos zsinat emlékére. A foltvételek nagy része Erdélyi fényképész műtermében már meg is történt.

A magyar turista-egyesület budapesti osztálya. A magas Tátrában az öt-tónál építendő budapesti menedékház költségeinek fedezése decz 29-én kedden a fővárosi vígadó ét-termeiben érdekes műsorral hangversennyel egybekötött táncestélyt rendez, melyre a tagok személyijegy 1 forint, családijegy 3 forint. Nemtagoknak személyijegy 2 forint, családijegy 4 forint. Jegyek az osztály pénztáránál, Károlyi György úrnál (Dorottya utca 10. szám alatti papírkereskedésben) és este a pénztárnál kaphatók.

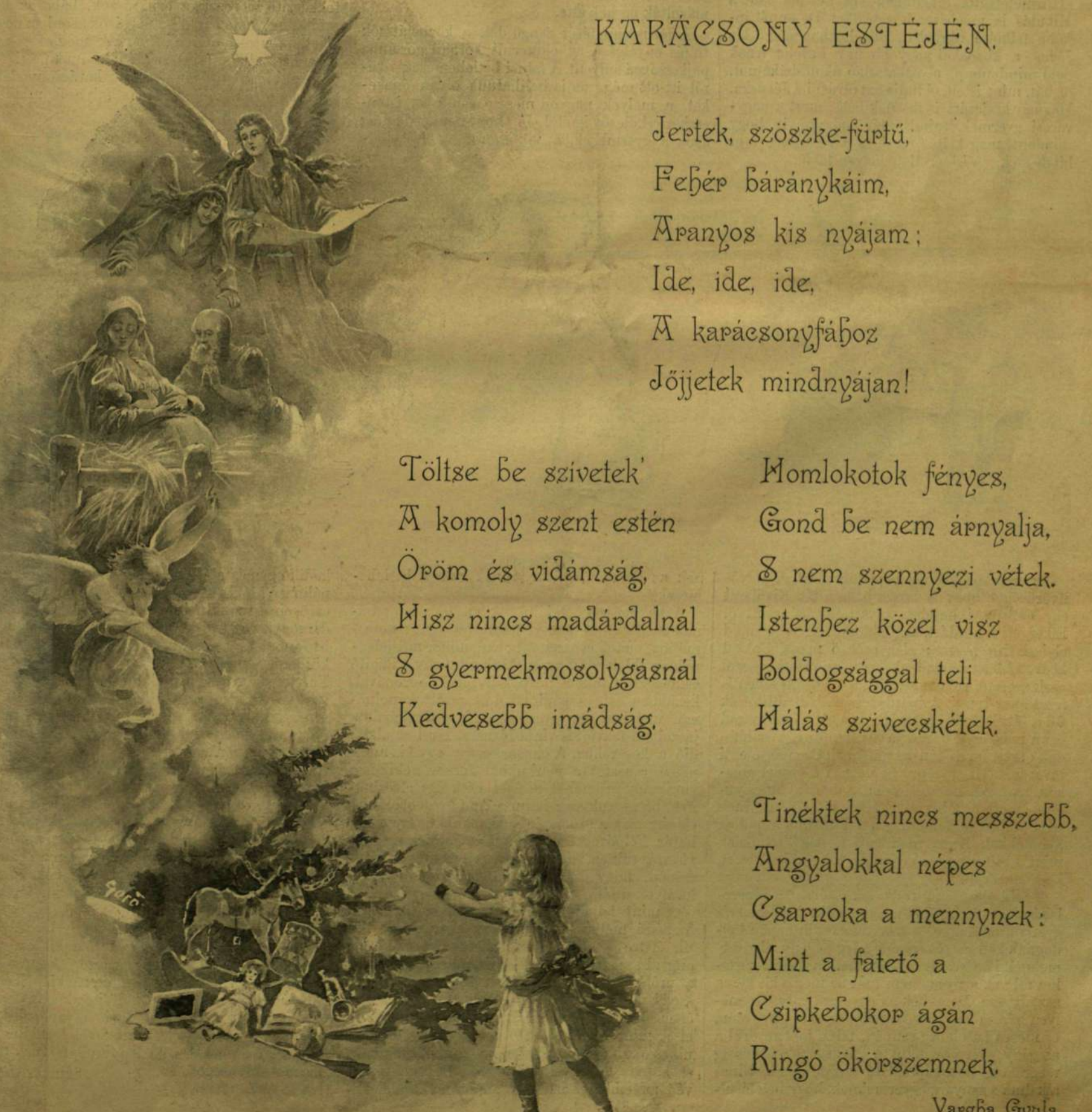
Szabadságharcai muzeum Aradon. Az aradi Kölcsey-egylet oly muzeumot tervez, melyben a szabadságharc emlékeit gyűjtenék össze. A közönséghez intézendő felhívást közelébb már közzéteszik. A muzeum számára elkéri a várostól a vértanúsoborra tett koszorúk szalagjait s a szobor termékeit. Együttal azt is kéri fogják, hogy az egykori muzeum s a szabadságharcai muzeum számára az új megvehéza építésénél alkalmas helyiséget rendelkezessen be.

52. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, DECEMBER 27.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Külföldi feltelemek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | fél évre 6 „ Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre 4 „ Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 „ Külföldi előfizetésekhöz a postai lag felévre 2.50 meghatározott viteldij is csatolandó.

KARÁCSONY ESTÉJÉN.

Jertek, szöske-fürtü,
Fehér baránykaim,
Aranyos kis nyájam:
Ide, ide, ide,
A karácsonyfához
Jöjjetek mindnyájan!

Töltse be szívetek'
A komoly szent estén
Öröm és vidámság,
Misz nines madárdalnál
S gyermekmosolygásnál
Kedvesebb imádság.

Momlokotok fényes,
Gond be nem árnyalja,
S nem szennyezi vétek,
Istenhez közel visz
Boldogsággal teli
Malás szivecskétek.

Tinéktek nines messzebb,
Angyalokkal népes
Csarnoka a mennynek:
Mint a fatető a
Csipkebokor ágán
Ringó ökörszemnek.

Vargha Gyula.

KARÁCSONY FALUN ÉS VÁROSON.

Valahányszor látom a fényes kirakatok ezira karácsonyfáit, melyeket sokszor izléstelen túlzással ezicizomáz föl az üzleti leleményesség, úgy hogy az örökzöld tülevelek valósággal elenyésznek a tarka-barka lim-lom között: eszembe jut a régi, falusi karácsonyfa, egyszerű diszével, kedves jelentőségével. Az újság keresése, a műipar divatos felületessége ezt a jelvényt is kiforgatta eredeti valóságából; papirbazárrá, a hiúság tündérfájává tette.

Pedig nálunk még nem olyan nagyon régi szokás a karácsonyfa. Az Alföldön meg alig ismerik néhány esztendő óta. Onnan származott hozzánk, a honnan vetünk sok roszt, de jót is, a mit felkapott utánzó vágyunk. Szeresése a legszebb, legköltőibb valami a karácsonyfa, mely Németországból jövet ott terjedt először, a hol könnyen hozzáférhetnek a fenyőhöz, tehát a Felvidéken, meg a Dunántúlon. A vasút aztán elterjeszté az Alföldön is.

Egész vasúti kocsik, a szekerek hosszú sora hozza most a sok növendék fenyőt a fővárosba. A piacok kizöldülnek. Eleven lombok sűrűsége fogja el a Dunapartot. Örege, apraja, szegény és gazdag sűrűg-forog a fenyőszálak labirintjében. A szabad napfénytől, virágos kilátástól, üde levegőtől elzárt szobákat kerté varázsolja egy tülelvélű ág. Kíváncsi, reménykedő szemmel nézi az apróság az ég felé nyuló sudaat. Onnan felülről jön a kis Jézus. Ezt beszélik egymás közt, ezt ismételtetik magukban két hét óta. Már a Mikulás is megörvendezteté őket. De annál inkább felkölté vágyukat. Mit hozhat még a kis Jézus, a ki sokkal nagyobb úr? Levelet ír nekik mindennap, olvashatatlán akom-bakomot, de hát, mint isten, el tudja azt olvasni a Jézuska. Még egy krajczárt is tesznek bele; mert a nagyvárosi gyermek, sajnos, már tud annyit, hogy mindent meg kell fizetni, s a Jézusnak sem hiteleznek, ha ismeretlen helyen lakik.

jon az örömben, élvezetben. Egy fából faragott garasos madár, iromba bábu, recsegő papirmacska több gyönyört ad neki, mint a jó mód-ban dűskálkodónak az automata-katonák, ugró pojjáczák, drága, sörényes hintalovak.

Karácsony estéjén megnéptelenednek a zajos utcák. Nyolcz óra után már a lovasúti kocsik tülleit sem halljuk. Mindenki hazamegy; csak az lézeng az ives vendéglőben, hideg kávéházban, a kinek nincs semmi néven nevezendő atyafia a városban. Ha csak egy nap is az esztendőben; de ezen a napon az egész emberiséget átfontja egy magasztos, jótékony érzés, mintha valóban Isten fia subanna végig az angyalok légióival az egész világon, minden szívben, minden ajkon zeng: hozsánna! hozsánna! Békesség a földön a jó akarató embereknek!

Járnak is az angyalok. Nálunk, a nagy város sokadalmában kevésbbé, mint künn, a falun. Az angyalok, vagyis a betlehemesek. Angyalnak, pásztornak, három királynak öltözött fiúk, a kik bekopogtatnak minden házhoz, énekel dicsőítve szent karácsony ünnepét. Itt a fővárosban legtöbbször a külvárosok végén találhatunk egy-egy csapatot, mint a régi kor ünnepjőirőnek maradványát. A karácsonyi misztérium lassan-lassan visszavonul oda, a honnan kiindult, a zárdákba. Ott még rendszeren művelik a pásztorjátékokat, mely szintén Németországból eredt hozzánk, de már századokkal ezelőtt, a karácsonyi misztériumok kezdő korában. Az egyház szívesen támogatta, de később ellene kellett fordulnia, mert nemcsak leloptatták költői zománcát, de sárral mázolták be helyette.

A Jézus születését zengő dal, a közbejártások tréfás enyelgése, az eldurvult korban gomba pajkossággá súlyedő. A falusi betlehemesek ajkáról itt-ott még ma is hallhatunk olyan énekeket, a melyek nagyon messze esnek az istenember erkölcsös ígétől. Jó, hogy nem értik meg azok a gyermekek, a kik szorongva leskelőd-

nek az ablakon, mikor jönnek 'már a' betlehemesek?

A bakter már elkialtá a kilenczet s tampájának segítségével keresve az utat a meleg kocsimához, odább eszozog a hóban, mikor megjelennek az ablak alatt az éneklő fiúk, nagy, világító csillaggal, fejükön püspöksüveggel, koronával, kezükben színes papirosból összerótt kápolnával, melyben egy gyertyacsutak veti világát a jászolban fekvő kis viasz Jézusra. Hull az alma, dió a kosarakba. A gazdaasszony egy kis apró-pépzét csuszát a markukba. Jusson nekik is a karácsony örömeiből, melyet csak úgy élvezhetnek, ha maguk szerzik meg. Az ügyesebbek hirt elszármazik a szomszédba. Ezeknek már szük a határ. Feljárnak három falut is. Karácsony estig visszakerülnek, megrakodva csemegével, ajándékkal, hogy ünnep után folytassák a három királyok útját.

A mint feljött a vacsora-esillag, a juhászok dudaszó mellett végig járnak a falut. Ezzel költik életre a zsidó pásztorok emléket, a kik az angyal szavára siettek Betlehembe, hogy lássák a próféták ígerte megváltót. De ma már ez a szokás is kikopik a nép életéből. Sok helyen már éppen nem találunk rá. Divatos áramlat sodorja el a mult emlékeit. Sőt bizonyos tekintetben nincs okunk örvendezni az újonan lábra kapott szokásnak. A műveltség terjedésével kényesedvén az emberek izlése, a karácsonyi ajándéko-

zás sem maradhatott meg egyszerű szimbólumnak, hanem ma már elég terhes társadalmi kötelességgé vált. A gyermekek is követelőzők lettek, mióta a szülők meg a keresztszülők az ajándékozásban versenyre igyekeznek lenni.

Bezzeg meglegedtek kevésbé is régenténál, vált akkor, a midőn még a karácsonyfa nem ismerték. A déli román népeknel, meg a glia-ban például ma sem fára aggatják azt, a mit a gyermekek kapnak, sőt, mint mondanák, az Alföldön sem általános a karácsonyfa. Oda esenlőpszik az ágy alá, a takaró fölé. Boldog álom mosolyog a szendergő gyermekek arczán. Herisnyájukat kiakasztják az ágy végére, úgy, mint a diót, a cipőbe dugja a cukorral telt papirhüvelyt. Érzik álmukban, mikor lerakja az angyalfiát, de nem ébrednek föl, sőt ha hallgatnak, sem mernék fölnyitni a szemüket, hogy el ne riaszassák. Alig hasad azonban a hajnal, igazított-ságuk nem engedi, hogy tovább szundítsanak. Ma nem akarnak henyeletni az ágyban, mint rendszeren. Kinyújtják kezüket... És felugranak vidám sikolyal. Itt a Jézus! Itt a Jézus! Akármilyen csekélyet hozott, az mind kedves, mint gyönyörű.

De ma már nagy pakkal jár a városban. A haladás, a gőz és villamosság korában ő sem érné utól a türelmetlen embereket gyalog. Segítségül kell vennie a közlekedés modern eszközeit, a gyorsvonatot és postát. A mi az emberek millióinak olyan kimondhatatlan örömet okoz, azért keservesen dolgozik néhány ezer ember. A játékkészítő iparosok, a cukraszások, bábosok készülhetnek heteken át: a postások azonban nem. Őket az utolsó héten rohanják meg. Egy-egy nagy hivatalban, mint például a budapesti főpostán, bámulatlan munka foly karácsony előtt. Szorong a sok ember a tágas folyosókon, tüle-

kedik egymással, hogy korábban férjen a sorompóhoz. Vidéki rokon és kereskedő, meg a főváros czikkein kapó falusi megrendelő várja a sok küldeményt. Ott kell lennie karácsony estig, különben nem ér semmit. Tehát okvetlenül el kell küldeni. A megszaportott személyzet sem győzi. Folyton-folyvást hordják a csomagokat ki a súlyos vas-szekerekre. Minden érobog egy sereg az udvarról a vasútra. Tíz-husz már ott áll helyettük, hogy azoknak gyomrát is megtöltsék a skatulyák garmadáival.

Vége elment valamennyi. A postások is mehetnek pihenni, ünnepelni. Boldog nyugalom száll a városra. Az angyal kiosztá minden ajándékát. Zúgnak a harangok, felgyúlnak az öröm lángjának milliói. Megrekeszketnek az apró szívek; hangot nem adnak ajkukra. Némán bámulatnak a sok szépre, melyet szerető kezek hoztak. Nem költői hazugság, hogy a Jézus küldé. Az ő szelleme költözik be ma a lelkebe, az ő keze hint áldást, a ki magához hívta a kisdedekeket. Ezeket az ártatlan teremteseket, a kikben még nincs képmutatás, a kik őszintén fogadják és őszintén viszonozzák a szeretetet, a kinek élete, gondolatokké meg esupa költőiség!

Az emberi nem élete úgyis olyan szürke a köszénfüst prózájától. Derítse föl legalább egy napra a gyermekek zöld karácsonyfájának megragadó költőisége! SZIKLAY JÁNOS.

ÁRVA GYERMEKEK KARÁCSONY-ESTÉJE.

Nagy terem ajtaja szélesen kitarva Most lép be szép rendben rajta sok kis árva. Terem közepében fényes karácsonyfa. Egy jószágos tündér odavarázsolta, Egy jószágos tündér: az emberszeretet... Ámulva csudálják kis árva gyerekek. Tánulnak a szemek, ragyognak az orcák, Mintha mondanák: Lám lejtőt a mennyország Mutogatják, nézik a sok apró kincset S mosolygásuk mondja: Lám szeretnek minket! És a szeretetnek enyhe sugárát Sok kis zárkózott szív föleged, kitarul, S oda ritka vendég, édes öröm tér be. Am oly piczi szívbe nagy öröm hogy férne? Azért hát a szívben csak me'legét hagyja, Fényével a szép, nagy szemet ragyogtatja, Gömbölyű kis arczon földerül a pirja, És az ajkakatkalet csevegesre birja. S megereid a játék, vidám kaczagás, dal, Mi öregek nézzük könyves mosolygással. Egy anyóka így szól, szemét törölvén meg: «Ha láthatnák őket most, de örülnének!»

Árvák karácsonya, bájós örömműnek Képeid lelkemben gyakarta föltűnnék Elöttem a sok-sok kedves arczú jószág, Kiket boldogított az emberi jószág. S oly édes az érzet, mely keblemben fakad: Köztünk hál' Isten még sok jó ember akad. Ne is apadjon el az ő számuk soha S árvahók a világ ne legyen mostoha. Két hű szív me'legét mert nem pótolhatjuk, Helyébe száz szívnek szeretetét adjuk! Lehet-e embernek szebben örülnie, Mint ha árvagyermek könyét törli le? MARES ÖDÖS.

SZINÉSZEK KARÁCSONYA.

Írta Zöldi Márton.

Demény igazgató terve igen észszerűen volt összeállítva: karácsony előtt való napon átmegey a társulat az új állomásra, ott este keresztényi örömközött kipiheni magát és karácsony első napján kellő görögütiz segédletével megnyitja a szezon.

Csak éppen két körülmény akadályozta meg, hogy a terv valósággá váljék. Az egyik akadályozó körülmény az volt, hogy az új és a régi állomás között a Duna folyam terült el, a másik pedig az, hogy az 1850-ik év telén karácsony táján indult meg a jégzajlás.

Mikor az öt szekér czók-mókostul a révhez ért, a hatalmas folyó hátán már szórványosan jókora jégtáblák uszáltak, de azért a komp-közlekedés még nem volt beszüntetve.

— No csak izibe, — kiáltá a révészgazda, — három koci hajtson a kompra, a másik kettőért visszafordulunk, ha el nem visz bennünket az ördögök nagyanyja.

Ez a biztatás fölötte alkalmas volt arra, hogy a gyöngébb szívűeknek inába szálljon a bátorságuk, de azért az első három koci fölhajtott a kompra s a rajta ülők, mielőtt idejük lett volna a helyzet esélyeit mérlegelni, már a parttól eloldítottak látták magukat. E három kocsin különben esupa férfi ült, nagy sálókba, kendőcbe, mentékbe bepólyázott előadó művészek, kiknek sápadt, borotvált arczát a szél haragos pirosa festette. A másik két kocsin ellenben a társulat női tagjai foglaltak helyet, kik visszafajított lélekzettel nézték, hogy miként indul meg az idomlatlan vízi jármű övéikkel a jégtábláktól tarkálló vizen.

A révészlegények derekasan nekiláttak a munkának, a mi annyival is kívánatosabb volt, mert egy hatalmas jégtábla veszedelmes sietésséggel közeledett a komp felé. Ha azt nem sikerül elkerülniök, akkor nyilvánvaló veszedelem fenyegette a kompot. A parton levők ezt világosan láthaták s pillanatnál pillanatra remegőbb szívvel tapasztalták, hogy a komp és a jégtábla közötti távolság rohamosan fogy. Néhányan halálos szorongás között behunyták szemüket, hogy ne lássák a katasztrófát, mely már elkerülhetetlennek tetszett.

Hála a révészgazda ügyességének, az ijedsé-

gen kívül nem esett semmi baj. Ez a nautikai tudományokban jeleskedő férfi ugyanis nem vette föl a harczt a jégtáblával. Az okosabb enged, — gondola, — vizfolyásnak irányozta a kompot s engedte a jégtáblát oldalt szépen elúszni. Az így nyert tisztábat azután erélyes kezekkel arra használta föl, hogy ott kössön ki, a hol éppen partot ér. Az igaz, hogy rekedté ordította magát, de megmentette a hajót és a szállítmányt. Ennél többet a világ legnevesebb hajóskapitánya sem tehet.

De arról többé szó sem lehetett, hogy a komp még egyszer megegye azt az istenkisértő utat; a hóval borított jégdarabok egy sűrűn kezdtek uszálni, mintha a vízi szörnyetegek raja népvándorlásra indulna.

Az innesső parton rekedt két fuvaros leszállt a kocsirol s nagy fontoskodással tanácskozott egymással. Ki is hirdették iziben az eredményt: — Hát ifjasszonyok, a monókó vagyunk, hogy mi bizony megfordítjuk a szekér rudját, mert ezen a vizen elég ember, ha csak nem madár, ma át nem kezmerég. Ha tetszik, visszaviszük az az ifjasszonyokat a régi kovartélyba; a többit majd eligazítja az úr isten.

A nők azonban egy tapodtat sem akartak mozdulni, egyhangúan elhatározták, hogy itt várják meg sorsukat, minek az lett az eredménye, hogy a két fuvaros nagy lóhalálában lerakta a podgyászt a kocsirol, s miután a nők is leszálltak, úgy elvágattak, mintha soha ott nem lettek volna. Annyi emberségük volt, hogy a fuvardíjt soha nem követelték.

A társulat tehát a háborgó elemek által a szó teljes értelmében ketté volt szakítva áthidalhatatlanul. Amott a férfiak, emitt a nők. Azaz az innesső parton is volt egy férfi, Boróky, a sugó. Ő rendszeren a nők kocsiján utazott, csupán azért, hogy apró figyelmességgel útközben is elhalmozhassa az imádott művésznöket. Igen szelíd, jó gyerek volt, savószínű szeméből élénk tűz csillogott elő. Nagy előszeretettel viseltett a rejtélyes és titokzatos iránt; ha nagy úrnak születik vala, bizonyosan spiritisztaságra adta volna fejét. Ehhez képest mindig képletes kifejezésekben szeretett megszólalni, a legbanálisabb gondolatokat is különös mezbe tudta bújtatni, azt hitte, hogy azok az által megszűnnek banálisak lenni. Különben vékony, czinár legényke volt, a fejtetőjig nyúló lapos homlokkal s nem egyforma magasságú vállakkal. De azért senkinek sem jutott eszébe őt púposnak nevezni.

— Hölgyeim, — mondá, — e súlyos helyzet súlyos kötelességeket ró réám. Az én föladatomban elkövetni, hogy a szabadulás pillanatáig miben se szenvedjenek hiányosságot. Számítsanak réám. Először is körülnézek a révházban s megteszek minden intézkedést, hogy azt enyhe fesszékké varázsoljam.

Ezt azonban könnyebb volt mondani, mint megtenni. A révészlak kietlen és üres volt, mint valami elátkozott kastély kaszabörtöne. A révész családja ugyanis már régen átköltözött a túlpárti községbe teleni. A behorpasztott oldalú boglya-kemence egy tekintetre előtt minden reményiséget az iránt, hogy benne tüzelni lehessen, az igaz, hogy semmi tüzelő eszköz sem mutatkozott sehol.

Ezek láttára Borókyt a legsötétebb kétségbeesés lepte meg, kimondhatatlan csüggedtséggel vallotta be magának, hogy e helyzet jellemzésére még neki sincsenek alkalmas frázisai.

A nők ez alatt a parton jártak fel s alá és szembendőiket lobogtatva intettek a túlparton lévő kollegáknak, kik szintén minden tőlük kitelhető hadonázással, kalapcsóválással s egyéb jellemző gesztusokkal igyekeztek ártikulálni gondolataikat. Ez azonban sehogy sem ment, mert hiába formáltak hangtölecsérré tenyereiket, az összeütődő jégtábla barátságatlan zaja elnyelte a tudóknak hangadásban nyilvánuló erőlködéseit.

De azt hiszem, ennek a parti társalgásnak különben is csak igen akadémikus becsé lett volna, nem sokat lendített volna a helyzetben, melynek a komorságát a rohamosan beköszöntő est egyre sötétebbre festette.

A dolgok e vizsgálatlan állásában a nők figyelmét hangos lódobogás vonja magára s a mint hátra tekintenek, egy csinos szöke ulánus tiszt látának maguk felé közeledni, ki gözölgő paripájáról a Dunát nézegeti s miután fölismeri a helyzetet, néhány kelletlen szappermentet szalaj ki ajkain.

E pillanában lépett ki a révházból a derék

Boróky, oly szájalomra méltó ábrázattal, mely nem egy ulánus tisztet, de kőszívű baziliszkokat is képes lett volna könyörületre indítani.

A tiszt leugrik lováról s miután német nyelven üdvözölte Borókyt, így szól:

— Ez ugyan hamar jött, még délelőtt nyoma sem volt a jégnek. Azt hittem átmehetek rajta.

— Hja, — válaszolá a sugó töredézt németiséggel, — a lavinához elég egy hópehely, de azért, a kit eltemet, mégis el van temetve.

A tisztet mulattatta ez a metaforikus beszéd-módor, s kérdezni kezdte, hogy miként rekedtek itt, s kik azok a hölgyek, kik ott a parton állanak?

Boróky nem késett a válasszal, s miután Goethe nyelvét alaposan kerébe törté, elmondotta illő tragikus színezéssel és hanglejtéssel az esetet.

— És most úgy állok itt, uram, mint férje és támasza tíz özvegységre jutott asszonyságnak, kik közöttögyébkint hajadon leányokis vannak. A tiszt figyelmével hallgatta Boróky hosszú lére eresztett előadását, majd lóra pattant, a hölgyek felé vágatott s csak annyit mondott: — Hölgyeim, én H. herczeg vagyok, értesültem az önköz szíriáktól hajótöréséről. Ha másfél óráig szívesek lesznek várakozni, módomban lesz a kritikus helyzetben változtatni.

Azzal be sem várva a választ, szalutált és elvágatott.

Hogy ez a másfél óra egy kis örökkévalóságnak tetszett az ég és föld között árván maradt hölgyek előtt, azt könnyen megérthetjük, különösen ha meggondoljuk, hogy a parton való álldogálás következtében majd megvette őket az isten hidegeje.

Különben egy pillanatil sem kétkedtek az uniformisos őrangyal ígéréteben s ez a hit kissé fölmelengette őket. Végre is csak másfél óráról van szó, a katonák pontosak, különösen, ha olyan jó lovuk van, mint ennek a szöke herczegnek.

Csak Borókyknak nem tetszett a dolog, az ő kétségbeesett agyában félelmetes gondolatok merültek föl s mint, a ki a rejtélyes dolgok iránt fejlett érzéssel bírt, valami veszedelmet orrontott ebben a szöke s magát herczegnek valló német katonában. Hóhó! A herczegek nem szoktak csak úgy hipp-hopp a révészházak előtt lepottyanni, plane karácsony estéjén. De hát, mit akart ez a vágató katoná? Mit, vagy helyesebben: kit keresett itt?

Addig sanyargatta magát e kérdéssel, míg megtalálta reá a választ.

Világos, hogy Zsitvayt üldözi, a menekült honvédet, ki a társulatnál talált menedéket. Mert abban az időben sok üldözött honvédtiszt bujdosott a szintársulatoknál. Ez igen kényelmes emigráció volt, mert a színészekkel szemben a katonai és polgári hatóságok igen toleránsak voltak, s a borotvált arcz, a színész álnév pompás passe par tout-nak bizonyult be.

Boróky annyira beledeklamálta magát abba a gondolatba, hogy az az ulánus tiszt az ő imádott Zsitvay barátját üldözi, hogy végre is így kiáltott föl:

— Milyen szerencse, hogy a jégzajlás elvágta a dunai utat!

— Már hogy mondhat ilyet? — förmedtek reá a hölgyek.

A derék sugó nyomban kipakolt aggyáival, melyeket azonban a hölgyek sehogy sem akartak osztani, mi Borókyt végtelenül elkeserítette.

— Majd meglátandják! — mondá cassandrai pose-sal; — oh, én hallottam őt fogcsikorgatva szakramentozni. Így csak a vérekek szokták fogaikat csatogatgatni, midőn a zsákmányt ellátnak orruk elől.

A nők végre is ráhagyták, hogy biz az meglehet, mi láthatóan megnyugtatta az elkeseredett sugót.

Különben van egy mentő gondolatom! — kiáltá diadalmas arczczal.

— Halljuk!

— Minket most valószínűleg elhurcolnak. Annál jobb. Én azt fogom mondani, hogy én vagyok Zsitvay. Bebörtönöznek... bilincsekbe vernek. Annál jobb. Önöknek az alatt lesz idejük a hőselők honvédet figyelmeztetni a körülötte ólalkodó veszélyre.

Alig ejtette ki az önkéntes mártír az utóbbi szavakat, midőn löszerszám víg esengése hallatszott, s a révész-vityilló előtt három úri szán állott meg. Az elsőről egy fiatal kadet ugrott le,

ki pompás magyarsággal így üdvözölte a csikorgó hóban topicakáló női társaságot:

— Én X. ezredes fia vagyok. Édes anyám nevében, ki egykor szintén színésznő volt Bécsben, van szerencsém nagysádtoknak házuk vendégszeretetét folajánlani. Ha nincs ellenükre, háromnegyed óra alatt otthon vagyunk.

A hölgyek hálás szavakat rebegtek és sietve helyet foglaltak a szánokban. A sugó pathetikusan meghajította magát s magasra emelt hangon, tiszta szótagolással így szólott:

— Uram, én Zsitvay honvéd főhadnagy vagyok.

— Örvendek.
Azzal az ál Zsitvay letelepedett az egyik kocsis mellé s útközben legalább tizszer ismételte, hogy ő senki más, mint Zsitvay főhadnagy.

A szánok egy falusi kastély előtt állottak meg, fűre hadnagyoeskák segítettek le a hölgyeket, kik néhány pillanat múlva az ezredesné ebédlőjének lágy melegében újrászűlőttnek érez-

— Hm, — mormogá, — nagyszerűen tudják magukat tetetni, de rajtam nem fognak ki.

E bemutatás csakugyan semmi látható eredményt nem hozott, legfőképpen annyit, hogy azonnal a katonatisztek «kamerad»-nak hívták.

— No, majd kiugratom én a bokorból a nyulat, — gondolta magában Boróky, s vacsora után lefoglalta a maga számára az egész társalgást, éjfélig beszélt össze-vissza hihetetlen hadi kalandokat, melyeknek hőse természetesen ő volt.

De ezzel se ment sokra, mindössze annyit jegyzett meg rá az egyik tiszt:

— Schnájdziger Kerl dieser Oberlieutenant Zsitvay.

Ugyanez a tiszt magával vitte aludni. Boróky, mikor a ruganyos ágyban kényelmesen elterült, kénytelen volt bevallani, hogy ilyen pompás karácsonyestét már rég nem töltött.

Persze másnap börtön, bilincs következik, de az mellékes dolog, azt úgy kívánja a haza java.

Másnap, mikor az ezredes lakában megjelent,

A tiszt, miután a lármas pour-parler alatt szivarra gyújtott, csak annyit kérdezett:

— No, Kamerad, was gibts neues?
— Nix, — válaszolt a sugó kategorikusan.

Harmadnapra korán reggel hirül boztlák, hogy az emberek már javában közlekednek a Dunának esontá fagyott kergén. A szánok ismét előállottak s derűs terhükkel vígan repültek a révház felé. Minden szán mellett két ublánus tiszt lovagolt díszőrségnek. Mikor a révház elé értek, a társulat férfitagjai ép akkor szállingóztak át a Dunán. Öröm volt nézni azt a gaudiumot, melylyel egymásnak keblére dőltek. Ez sokkal hevesebb volt az ösmert színpadi ölekezéseknél. Boróky minden ölekezésnek ezt sugta fülébe:

— Ne szóljatok egy szót sem, engem rögtön visznek.

Oly szentül meg volt érrel győződve, hogy mikor a tiszték már elbúcsúztak, ő még mindig ott állott a parton és kérdőleg tekintett rájuk, mintha mondaná: kellek, vagy nem kellek?

AZ ELHAGYOTT.

Pataky László festménye.

ték magukat. Az érdemes háziasszony őszinte szívességgel fogadta őket.

— Vendégeim lesznek, míg az a bős Duna megembereli magát. Férjem most rendez be a szalont tábori ágyakkal, lelkére kötöttem, hogy egykori kollégáim kényelméről lelkiismeretesen gondoskodjék. Azt hiszem, nem lesz reá komoly panaszunk. Most pedig az asztalhoz, a friss levégő étvágyat csinál.

Bizony nem kérték megukat, még Boróky sem, úgy okoskodván, hogy a hősi feláldozásra ráér majd vacsora után is. Mintegy hat-hét tiszt ült az asztalnál, kik ganimédési ügyességgel töltögették a sugó előtt gyakran üresedő poharakat. Köztük volt a fiatal herceg is, és Boróky csak azon boszankodott, hogy arczán semmi véreberü jelleget nem tudott fölfedezni.

Mikor a második fogás után az ezredes a terembe lépett, Boróky nagy oszontációval fölkielt s harsány hangon így mutatta be magát német nyelven:

— Én Zsitvay Elemér, volt honvéd főhadnagy vagyok.

Körünzött és leste a hatást.

már egy szánkó várt reá, melyen a Dunához volt menendő, hogy meglássa, miként áll a Duna jege és esetleg megnyugtató üzenetet kiáltson át a tulsó partra. A fiatal tiszt, a kinél hált, társul kínálkozott melléje.

— Tudom, tudom, — gondolta magában az elszánt sugó, — aligha áll meg ez a szán — Kufsteinig. Nem látom én egyhamar a Dunát.

De bizony meglátta, aránylag igen rövid idő alatt, sőt konstatálhatta, hogy a jég beállt. A mint a túlparton álló színészek Borókyt megpillantották, torokuk szakadtából kiáltozni kezdtek:

— Hol vannak a nők?

— Az oroszlán barlangjában...

— Ne beszélj képletekben, hol vannak?

— A katonaságnál.

— Micsoda katonáknál?

— Az ellenség katonáinál... Különb holnap mind itt lesznek, kivéve Zsitvayt. Értitek?

— Érti ám az ördög. Hisz Zsitvay itt van.

— A szerencsétlenek, — mormogá Boróky fogai között, — ha ez a polyák magyarul ért, veszve vagyunk.

A tiszték pedig megsarkantyúzták lovaikat s csak annyit kiáltottak feléje:

— Szervusz Kamerad Zsitvay!

Azzal úgy elvágtattak, hogy lovaik patkós lépteit alatt a fagyos hó csaknem szikrákat szórt.

A derék sugó Zsitvayhoz szállt s kimerítő részletességgel elbeszélte neki a két nap különös eseményeit, önfelelőző terveit, henezgéseit, stb.

Zsitvay mosolyogva hallgatta végig a frázisokban kifogyhatatlan sugót s végre is így kiáltott fel:

— Nagy bolond vagy te Boróky pajtás, hanem hol szerzedet azt a gyönyörű pár új csizmát, a melyik a lábodon van?

A sugó meglepődve néz lábaira s látja, hogy ferde sarku lábbelijét ujdontató pár csizma pótolja.

— Ejnye, ejnye, — mondá, — ezt bizonyosan az a polyák kamerád cserélte ki, a kinél háltam. Isten őrse, észre sem vettem. No, de se baj, több is veszett Mohácsnál...

A BECSÜLETES ABDALLAH ÉS A ROSSZLELKŰ HASSZÁN.

Török történet.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Ehhez a meséhez okvetlenül becsületes török neveket kellett választani, mert még mesének sem igaz nálunk keresztények között. Hasszán még csak akadna, de már az Abdallahot okvetlenül hozatni kell exotikus országból. Hasszán afféle szegénylegény forma ember volt, a kinek a lelkét sok tarka macska nyomta és a mekkai vásárokon, Allah bocsáson meg neki, enyves körmeivel sok értékes jószágának adott lábát. A Bairam-ünnepeken, állítólag mint zsebmetsző foglalatokodott a mecsetekben. Általában sok rosszat beszéltek róla. Mondták, hogy nyáron az erdőben tanyázik és az utonállók mestersé-

mint a fiókholló, de fehér és pej foltok rajta emitt-amott. Az egész környék csodálta a lovat, a ki a mellett oly gyors futó is volt, hogy szinte röpülni látszott.

— Ilyen lova nincsen a padisahnak sem, — mondogatták szerte, kik a gyönyörű állatot megcsodálták.

A rosszlelkű Hasszán azonban mást mondott. — Ennek a lónak az enyimnek kell lennie.

A rosszlelkű Hasszán ezt mondta, s még aznap beállított Abdallah-hoz.

— Tudod-e, miért jöttem hozzád?

— Allah vezetett ide, foglalj helyet.

— A lovadat akarom megvenni — folytató az enyveskezű.

— Nem eladó, — felelte Abdallah határozottan; a mire Hasszán elszomorodék, rut, bizonyos fejét lehajította csüggetően s hosszu szakállán könyek peregtek alá.

— Majd megösmertettek velök, jó Abdallah. Hasszán ajkaiba harapott, látta, nem boldogul ez uton, átvette a zacskó aranyat nagy hálálkodások között, de azért a ló megszerzéséről nem mondott le. Új és új terveket koholt ki.

Egy nap erőtlen, beteges zarándok érkezett Abdallahhoz, hogy kipihenje magát hajlékában. Mekkából jött, a bucsujáró helyről s mindenféle szent ereklyét hozott tarisznyájában, többi közt Mahomednek az első kalifának zápfogát.

A zarándok elkezdett panaszkodni, hogy tovább immár nem folytathatja utját gyalog, elfáradt, megikkadt, lábai fölsebződtek s kénytelen megvárni becses ereklyéjétől, a zápfogtól, hogy magán segíthessen.

— Mit kívánsz érte? kérdé Abdallah.

— Add nekem lovadat érte.

Abdallah gondolkodott, aztán így szólt:

— Magam is belátom, hogy tested nem bírja

A JÁTSZÓ PAJTÁSOK.

Peske Géza festménye.

gét folytatja s fűre a tevéken utazó kereskedők kifosztogatásában. De mindezt álarczban teszi. Ezért nem került még horogra. Annyi bizonyos, hogy kétes jellem volt, de bizonyítani senki sem tudott. Üres szóbeszéd is lehet. Allah lát csak a vesékebe.

Mennyivel más ember volt Abdallah; nemes, nyílt jellem, a kinek a jósaaga közmondásos, hire, neve szeplőtlen, tiszta, mint a ma kinyílt lilium fehérsége. Nyájás, szelid, vallásos és adakozó volt. Maga a mekkai sberiff, El-Nazdram így szólt róla: «Abdallah a legtökéletesebb muzulmán, kibe Allah a maga lelkét küldé.»

Abdallahnak volt egy híres lova, a Rim, a kit ő maga nevelt, maga etetett, itatott, kis csikó korától kezdve, a sörényét fésülgette és fonta, szóval úgy szerette, mint a hogy az ember a szeretőjét szokta, vagy még talán jobban. Hanem szép is volt ez a Rim. Karcsu, délezeg nővészü, finom lábakkal, szép lampesos homlok s az a fölséges fejtartás, akár egy kevely odaliské. Hát még a különös színe; fekete volt,

— Akkor hát el vagyok veszve. Jaj nekem! Abdallahot nagyon bántotta a Hasszán elkeseredése, sorbetet hozatott neki s barátságosan kikérdezé:

— Mire kellene a ló?

— Egy haldokló rokonom Damaskusba hí betegágyához. Egy nagy örökségről van szó, jó Abdallah, a melyet elkanalaznak tőlem, a kik a haldokló szemeit befogják. Sietnem kellene gyors paripán, de se pénzem nincs, se lovam. Reád gondoltam nagy szorultságomban; reád, kit a jószívűség mintaképének tartanak. Hittem, megérik rajtam s derék két fiamon, kiket ez az örökség boldoggá tehetne, a szived s eladod nekem a Rimet, melyért kész volnék visszatértemkor bármely árt fizetni az örökségből.

— Nem csalódtál a szivemben Hasszán. Im itt van kölcsön egy zacskó arany, vegyél magadnak alkalmas lovat és utazz el. Allah segítsen az uton és céljaidban! Örülök, hogy olyan derék fiaid vannak. Valóban olyan kitűnők? szeretném őket ösmerni.

ki az utat tovább gyalogosan; legyen meg tehát, fölnyergeltetem neked a lovam.

A zápfog Abdallahnak maradt, a zarándok pedig felült a lóra és elvágtatott a Hasszán házába.

Az már az udvaron várta, és dühösen riadt rá: — Hisz ez nem az Abdallah lova te szerencsétlen. Hisz ez nem a Rim. Az öreg gazember kijátszott minket!

A zarándok, a ki nem volt más, mint a gonoszlelkű Hasszán nagyobbik fia, álszakállal és álhajjal, menten visszanyargalt Abdallahhoz.

— Megesáltál a lóval, jó ember. Hisz ez nem a te lovad, nem a Rim.

— Természetesen — felelte Abdallah nyugodtan, — a szomszédom lovat vettem meg számodra. Ép úgy nem a Rim, mint a hogy a zápfog nem a Mahomed profétáé.

Néhány hónap múlva Abdallah vásárra ment, léceket és gerendákat venni egy házhoz, melyet a helység szegényei számára építtetett.

Utközben egy hidnál jajgatást és siránkozást hall a hid alatt.

Leszáll a Rímről s kérdi hangos szavakkal:

— Ki nyoszörög ott alatt?

— Én szegény szerencsétlen, — kiálta egy hang, — nekítámaszkodtam a hid karfájának, a karfa letört, leestem és kitértem a lábamat. Jó lélek, bárki légy is, Allah nevében segíts rajtam, ne hagyj elveszni nyomorultam.

A jölekü Abdallah rögtön leszállt a hid alatti mélyedésbe s ott egy csinos fiatal embert látott mozdulatlanul elterülve.

— Nagyon fáj!

— Azt hiszem, mingyárt meghalok. Jaj, jaj!

— Jer, támaszkodj reám, magam mellé veslek a lóra.

— Mozdulni se bírok, jó apó.

Az aggastyán kénytelen volt fölnyalabolni az ifjút és ölni vinni nagy szuszogva a legközelebbi kunyhóig, a hol bekötözte s ezekkel borogatta a lábát óránkint, s minthogy csakhamar leszállt az este, éjjel is ott maradt az ismeretlen beteg mellett, míg lovát, a gyönyörűséges Rimet odakötötte az olajfához, mely a kunyhó előtt, épen olajsüret ideje lévén, hullatta érett bogycit a szélben.

A beteg ifju, ki Szelimnek mondta magát, lázasan libeggett fekhelyén, néha-néha a Koránból morogva egyes szép helyeket, a mikre az öreg Abdallah ájtatosan bólogatott; és addig-addig bólogatott, míg egyszer csak bezáródtak ősz szempillái, öreg szeméit lenyomta Majmuna, az álom jótékony tündérmője, szelíd, puha kezével lágyan megsimogatva becsületes, ráncos arcját.

A lábatorított ifju észrevette, felugrott fekhelyéről és kiosont.

Az okozott neszre fölébredt Abdallah is:

— Talán vizet akarsz inni, fiam? Mintha szótál volna valamit?

De kérdésére nem jött felelet.

Abdallah elindítá tenyerét a sötéttségben, hogy megtapogassa az ifju homlokát, nem forró-e, de csodálkozva vette észre, hogy a fekhely üres.

A dzsinek fúznak-e vele rossz játékok? Természetesen. Hiszen az ifju meg sem mocezzanhatott törött lábával.

— Hej Szelim, Szelim! kiáltá és megragadván a szalmaszakot, megrázza. Hol vagy Szelim? Szelim nem volt sehol.

Az öreg felugrott és kirohant a kunyhóból. De későn. Szelim már akkor ott ült a Rímen, a kantár a kezében, a két lába a kengyelben.

— Hej Szelim, Szelim, hol vagy fiam?

— Itt ülök, szótál ez gúnyos hatóval. — Itt ülök a Rím hátán. Lefőztelek vén számár! Gyű, Rím!

A ló meghorkant a térd nyomása alatt, aztán megindult hetykén, dőlve, mint a hogy járnai szokott, fejét hol levágvá, hol felhajítva.

— Én vagyok a Hasszán kisebbik fia — kiáltá a lókötő messziről.

Az öreg kétségbeesetten futott utána.

— Megállj! Megállj egy szóra! Csak egy szóra!

— Nem vagyok bolond apóka, hogy megálljak. Mondd el, a mit akarsz a kádinak. Nem félek ám én a káditól.

De az öreg csak futott a vén lábaival lélekfogytáig, rogyásig.

— Állj meg, állj meg! — kiáltozó. — Nem akarom a lovat elvenni. Csak állj meg! Valamit akarok mondani. Allahra mondom, nem veszem el tőled a lovad. Csak hallgass meg!

Az ifjút megszurta a kíváncsiság. Vajjon mit akarhat mondani, ha a ló nem kell neki többé. Ez mégis különös egy ember.

— Nos jól van öreg, megálltam. Örömet tesztek barátainak apró szivességeket. De ne

gyere nagyon közel. Beláthatod, hogy a helyzet gyanakodóvá tesz egy kicsit. Állj meg te is s messziről mondd meg, mit akarsz.

Az öreg Abdallah megállapodott néhány lépésnyire a lovastól s szelíd, nyájas hangon mondá:

— A mi megtörtént, megtörtént, csak arra az egyre kérélek, tartsd az esetet titokban, ne mond el senkinek. Én is hallgattai fogok veled, mint a föld. . . Nos, megteszed?

— Mondtam már, hogy örömet tesztek apró szivességeket barátainak. Hallgatni fogok, apóka. De valóban kíváncsi vagyok, miért kívánod ezt épen te?

— Mert attól tartok fiam, hogy ha ez az eset kitudódik, a jó emberek is elvesztik a kedvüket a jótékonyaság gyakorlásától.

Igy szót az öreg, becsületes Abdallah és most már csendes léptekkel gyalog folytatá útját a városba, léceket és gerendákat vásárlandó ahhoz a házhoz, melyet a szegények számára kívánt építtetni falujában.

ISTEN VELED.

— Musset költeménye. —

Hát ég veled! Talán már itten
Többé nem látlak! Ég veled!
Te mégy, míg engem itt hagy Isten —
Oh, mostan érzem, hogy szerettelek.

De nem sírok, de nem kesergek;
Jövőd kívánja — ám legyen,
Az a vitorla, már közelget!
Mosolyogva nézem majd, ha elmegyen.

Tele reménnyel kelsz utadra
És büszkén térsz majd vissza tán,
S kit meggyötörtél hosszan elmaradva,
Lehet: nem ösmersz majd reám.

Isten veled! Szép álom vár reád,
Az élvezet, a vész kábítai fog,
S olkápriáztatja majd szemed világát
Egedre szálló fényes csillagod.

De lesz tán nap, min sejtí lelked,
Egy veled érző szív mit ér,
Hogy milyen üdv, ily szívet lelne
S mi kín, ha ilyet veszítél.

RADÓ ANTAL.

HARCZ A HALOTTAKKAL.

Kelet-India meghódításánál a legvittebb angol ezred volt a 150-ik számú. 1706-ban Marlborough vezetésével Ramilliesnél oly nagy-szerű csatát vívtak a franciákkal szemben, hogy minden egyes katona kitüntetését kapott s az ezrednek jogot adtak arra, hogy balvállukon kitüntetésésként szeles piros szalagot hordjanak. Később az indusokat irtalmatlanul megverték mindenütt, s jöttük hite elegendő volt egész seregeket megfutamtani. Az indusok e veres szalagról «jalvallah» névvel nevezték el őket s e név csakhamar az egész felszigeten ismeretes lett. Midőn Kelet-Indiában az angol uralom biztosítottat, a jalvallah Azimpore kaszárnyáiban megpihentek, azonban hirtelen pusztító kholera lépett fel köztük s oly sokat ölt meg, hogy a megmaradtakat a 40 kilométernyi távolságban fekvő Ingradar városba vitték, a hol aztán állandó telepük lett. A kholerában elhunytakat Azimporetől félóránnyira az országút mellett elásták, a temetőt fehér kőfallal vették körül s kápolnát is építettek benne.

Egy századnál hosszabb ideig nyugodtak itt békésen a hősök s utódaiknak nem volt alkalmuk nagyobb csatában részt venni, de a jalvallah hírneve fennmaradt, s a hinduk babonás félelemmel viseltettek az azimporei sírkerttel szemben. Ha lehet, elkerülik azt, különösen éjjel, midőn a babonás nép hite szerint az ezred saját-ságos trombitálását is lehetett itt hallani kardcsörgések között.

1857-ben tudvalevőleg nagy lázadás tört ki Delhiben, az indus eredetű katonák, az úgynevezett sepoyok részéről. A lázadás kezdetben sikerült. A Delhiben s környékén székelt 250,000 katona közül csak 30,000 volt európai s ezt a többség lefegyverezte, elfoglalt ezenkívül mintegy 150 ágyút, tömérdek hadi szert s két millió font sterlingre menő hadipénztárt. Hetek múlva a lázadás tovább is terjedt s eljutott Azimpore vidékére. Itt Prendergast ezredes vezetés alatt mintegy 800 angol katona volt, kik megerősítették a várost s ezenkívül összeköttetésbe léptek Ingradarral, hogy egymást szükség esetén támogatni fogják.

Julius 19-én jelentették a kékem, hogy nagy felkelő sereg vonul Azimpore felé. Prendergast azonnal segítségért küldött Ingradarba s megtette az előkészületeket. Egész éjjel nyeregben ült a katonaság s leskelődött a felkelők közelébe. Ezek Mir khán kitűnő vezérrel ezrenként jöttek a város felé. Forró nyári éj volt, de már felhők borították az égboltozatot s mennydörgés zaja hangzott. Midőn az első csapatok a jalvallah-temetőhöz értek, meglepte őket a félelem. Mir khán előre nyargalt s a habozó katonákat bátorította. De ezek nem mozdultak, mert izgatottságukban a villám fényénél látni vélték a halott katonák fejét. A khán dühében pistolyával lelőtt egy ellenállót s másokat tisztjeivel lövett le, de ebben a pillanatban ő maga is megrémült, a temető falának visszhangjától, úgy tetszett, mintha onnan is visszalönének.

Az indusok elfutottak s csak nagy nehezen lehetett őket visszatéríteni. Mir khán ostromot rendelt el a temető ellen. Perczeket átömlődöztek a kőfalakra s a visszhang a mennydörgés zajával együtt perezről-perczre növelte félelmüket. Sokan már látni is vélték a feltámadt halottakat a kőfalon s abban a hitben, hogy a hallottak meglőtték őket, földre estek. A szokatlan erős visszhang még a bátor vezért is megrémítette, de gyűlölete nagyobb volt, mint félelme s személyesen rontott a temető vaskerítése felé. . . Ebben a pillanatban a kápolnától egész világosan lehetett hallani a 150-ik ezred saját-ságos harszant trombitáját. Jól ismerte ezt ő is, valamint emberei. Most már nem volt hatalom, mely a babonás felkelőket visszatarthatta volna. Rémülve dobálták el fegyvereiket s rendetlenül futottak vissza felé, futás közben egyik a másikat megsebesítve vagy lóval agyontiporva. Még egy-két lövést tettek ugyan itt-ott a temető ellen, de ez csak a többiek rémületét növelte. Rövid idő múlva, a villámlás és mennydörgés szüntelen egymásutániságában, bevégződött az egyoldalú harc.

Prendergast ezredes kémszemléje, mely az oknélküli lövöldözés által idevonult, egész sereg felkelő katonát talált még a földön fekvő, holtakat és eleveket, az egész síkság tele volt eldobott fegyverekkel s a hajnal fényénél még látható is a futó katonákat s az elszabadulva kóborgó katona lovakat. Egyszerre azonban ők is meghallották a 150-ik ezred harszant tárogatóját s egy dombesúson meglátták 200 jalvallahszárt, kik Ingradarból sietve jöttek segítségére. E csapat trombitásának előre tett jelzése, melyet a temető erős visszhangja felfogott, volt a csodálatos éjjeli harszant egyik főmozzanata, a mint azt a még élve s rémületökben összerokkadt felkelők vallomásai is megerősítették. Azimpore megmenekült kardcsapás nélkül, megmentője a hinduk babonája volt.

VÁZLATOK

A FRANCZIA FORRADALOM TÖRTÉNETÉBŐL.

Második sorozat.

Egykorú és a legújabb források után.

XV.

A császárság megalapítása.

Európa e nagy válságai és rázkódásai közt határozta el magát Bonaparte az utolsó, a legnagyobb lépésre, mely egyszerre álmai céljához ragadta. Még nyolcz nap sem telt el Englihen kivégeztetése óta, s már megérettnek találta Bonaparte az időt arra, hogy kezébe ragadja a legnagyobb, a korlátlan hatalmat. Természetesen sokkal óvatosabb volt, semhogy maga pro-

NAPOLEON TALÁLKOZÁSA VII. PIUS PÁPÁVAL.

vokálta volna érdemei legnagyobb megjutalmazását. Fouchéban ügyes eszköze lelt, ki előkészítse a törvényhozás hangulatát arra az államszínre, mely a középkeri olasz condottieri-ből Franciaország császársját volt csinálendő. Hízegő frázisoktól hemzsező feliratban pendítette meg a szenatus márcz. 27-én először azt az eszmét, mely Bonaparte legbensőbb vágyait tükrözte vissza, s melynek értelme oda ment ki, hogy ő, a ki Franciaország történetében új korszakot nyitott meg, ne utasítsa vissza most magától . . . nek állandósítását.

Napoleon gondolkozási időt kért, de ez alatt elővigyázatosan mérlegelte a hatalmak hangulatát. Voltak, kik épen nem osztották a mámort, melyet a Bonaparte név iránti rajongó csodálat öntött a lelkebe. Mint a hogy a származása daczára öszintén szabadelvű La Rochefoucauld melankholikus sejtélemmel kiáltott fel 1789 jul. 14-én a Bastille bevétele napján: «Nehéz ilyen kapun át jutni az igazi szabadságra,» úgy emelte föl most Carnot is Cassandra-szavát: «Azt mondjátok, hogy Bonaparte helyreállította az ország békéjét, aközszabadságot. Nos, hát szükség épen ezt a szabadságot áldozni fel neki jutalmul?»

Mindamellett május 3-án Curce indítványára a tribunatus közölte a szenátussal azt az óhaját, hogy Napoleon császárrá kiáltassék ki, s mint ilyen bizassék meg a köztársaság kormányzásával (!); továbbá, hogy a császári cím öröklő legyen családjában, elsőszülöttségi rendben és fiágon.

Nem emelkedett hang a Franciaország szabadságán elkövetett eme vakmerő merénylet ellen a forradalom 15-dik évében. A szenatus addig ment szolgaságában, hogy kielégítendő az utódlásra hivatott Bonaparte József és Lajos hiúságát, Sieyès eszméje szerint két méltóságot teremtett számukra középkori mintára: egyik nagyválasztóvá lett, a másik comenetable-lá. Cambacérésnek lón fentartva a birodalmi főkanzellárság, Lebrunnek a főkincstárnokság. Négy tiszteletbeli marsall (Kellermann, Perignon, Lefèvre, Serurier) és tizennygy szolgálattelvő marsall (köztük Murat, Berthier, Massena, Lannes, Soult, Ney, Augereau, Jourdan, Bernadotte) sorakozott a helyreállított trón körül.

1804 május 19-én az összes szenátorok Saint-Cloudba vonultak és fölkerék «ő császári fölségét», hogy engedje meg, miszerint az új államgöpezet rögtön megkezdje működését.

A jelenlevők: «Éljen a császár»-t kiáltottak. Franciaország Napoleon lábái előtt hevert.

Napoleon ime hatalma, dicsősége tetőpontján. Moreau és társai többé nem soká kellett, hogy várjanak elíteltetésökre. A császár igyekezett tőlök megszabadulni. Ellenben a közönség még mindig nem tudott hinni a derék katona bűnös-ségében, valamint Moreau sem nyugtalankodott cseppet sem sorsa felöl.

A tárgyalás napján a közönség szüntől töltötte meg az igazságügyi palota termeit. Recamier asszony hí képét rajzolja a jelenetnek, mely itt feltárult: «A vádlottak, — ugymond, — negyvenheten voltak, legtöbbje nem is ismerte a másikat. Minden vádlott két csendőr között foglalt helyet, a kik Moreaut vették közre, a leg-tiszteletteljesebb hódolatot tanúsították iránta.

A vád- és védbeszédek véget értek. «A pör vége felé, — folytatja Recamier asszony — minden üzlet megszakadt, az egész lakosság kiűn volt s csak Moreauról beszélt.» A császár tudatta, hogy csak a példaadás érdekében ohajta a halálítéletet, egyébként célja megkegyelmezni. «És ki kegyelmez meg nekünk, — kiáltott fel Clavières, a törvényszék egyik felvilágosult és becsületes tagja, — ha lelkiismeretünk ellenére ítélünk?» Az első tanácskozás után 12 bíró közül hét a föltétlen fölmentésre szavazott. Mindamellett tartottak Napoleon haragjától s Moreau-t végre is két évi börtönrre ítélték. «Ugy büntették, mint egy zsebkendő-tolvajt!» kiáltott fel haragosan Napoleon. Moreaut is sértette az ítélet, nem akart kegyelemért folyamodni. «Ha áll az, hogy részt vettem az összeesküvésben, — mondá, — akkor halálra kellett volna, hogy szóljon az ítélet, mint az összeesküvés fejére; senki sem fogja hinni, hogy egy káplár szerepét játsztam.»

Moreau neje fiatal és szép volt; ép a lebetegedés küszöbén állott; megnyerte az engedélyt, hogy férjével ő is Amerikába vitorlázzon, Cadixban érte utol a válságos pillanat, de a spanyol kormány Fouché ohajára sürgette továbbutazását. A többi vádlott közül 20 ítéltetett halálra s tizenegyen, daczára Murat közbenjárásainak, vérpadon is fejezték be életüket, köztük Cadoudal, elsázt és rettentetlen az utolsó perczig.

Ellenségei bukásából új erőt merített a Caesar, s most már hatalmára az egyház szentesítését is óhajotta megnyerni. Megbízta Caprara bíbornokot, hogy kérje föl a pápát, jöjjön Párisba öt fölszentelni. Könnyű volt a francia diplomáciának legyőzni a pápai szék aggályait s elhárítani diplomáciai nehézségeket. VII. Pius

NAPOLEON CSÁSZÁRRÁ KORONÁZÁSA.

nem minden ellenállás nélkül, de engedett Napoleon ismételt sürgetéseinek, bár lelkét komoly aggodalmak gyötörték. Az ez ügyben megkérdezett szent kollegiumból öt bibornok kijelentette, hogy e lépéssel a pápa ratifikálna az új császár minden usurpációját, 15 azonban engedékenyebbné mutatta magát s föltételektől tette függővé a kérés teljesítését. *Copara* bibornok mint pápai legátus ügyesen tudott oly reményeket ébreszteni, melyeknek valósítására aligha gondolt valaki komolyan. Végre a pápa elszánta magát az utazásra, de előbb *Consalvi* bibornok kezeibe tette le lemondását. «Ha visszatartanának itt, — mondotta egy napon Párisban a pápa, — meg fognak győződni róla, hogy csak egy nyomorult szerzetes, Chiaramonti Barnabást tartanak kezeik között, s nem a pápát.»

VII. Pius elindult tehát Párisba. — Úgy futatták a szent atyát Párisba, — írta később *Consalvi* bibornok emlékirataiban, — mint a hogy egy kolduló papot szólít misézésre kegyura. 1804 nov. 25-én déltáján a császár a fontainebleau-i erdőben vadászott, mikor a pápa fogata

1804 decz. 2-ára volt kitűzve a koronázás szertartása. A császár elfogadván a szentelt olajat, kezét a korona után nyújtotta, melyet a pápa elvett az oltártól. VII. Pius, bár meglepetve, nem ellenkezett, s Napoleon önmaga tette fejére a felség hatalom jelvényét, azután saját kezeivel övezte a koronát az előtte könyvezte tédrelő császárnéra. Majd trónjára ült, mialatt fiverei röstelkedve emelték köpenye uszályát, hugai pedig a császárné uszályát tartották. A pápa kimondta az ünnepélyes szavakat: «*Vivat in aeternum Augustus*». — Napoleon pedig elmondta a Rómában előbb még élénk ellenzésre talált esküformát, mely a concordatum megtartásában tetőződött.

A pápát Napoleon Turing kísérte vissza s visszatérőben a milánói székesegyházban a lombard királyok vaskoronáját is fejére tette ünnepelő néptömeg jelenlétében s e hagyományos szavakkal: «Isten adja, jaj, a ki hozzányúl.» Semmi sem maradt meg a nagy forradalmi vihar emlékeiből, mely 15 év előtt újáteremtette a világot; semmi, csak a megdöntött bálvány

Shakespeare születési helyének őre Stratford-upon-Avonban eddig is nő volt, most a jelentkezők közül ismét két nőt választottak meg.

* A legrégebb hamis pénzverők közé tartozik Polykrates, Samos szigetének híres tyrannusa, kiről feljegyezték, hogy palotájában bádóg pénz készíttetett s azokat megaranyoztatva bocsátotta közforgalomba.

* A pávák lassan honosodtak meg Görögországban. A legelsőket Samos szigetén Hera templomában tartották, de még az V. században Kr. e. is oly ritka volt ez az állat, hogy egy Athenben őrzött páva-pár megzemlézésére Görögország minden részéből seregestől jöttek az emberek.

* Az államadósságok összege. Ha a föld minden művelt állama egyszerre le akarná törleszteni összes adósságait, a törlesztésből egy-egy feje a következő összegek jutnának forintonként (aranyban): Kínában 0.2, Libériában 2, Svájcban 4.24, Norvégiában 12.2, Németországban 14.18, Japánban 15.24, Nicaraguában 16, San-Salvadorban 21.25, Mexikóban 21.22, Bolíviában 29.2, Svédországban 29.59, Haiti-ban 29.59, Guatemalában 30, Ecuadorban 32, Kolumbiában 32, Törökországban 32.59, az amerikai Egyesült-Államokban 35.2, Fokföldön 40, Oroszor-

KARÁCSONYI TÁNCZMULTSÁG EGY ANGOL PALUSI KASTÉLYBAN.

ugyanarra a helyre ért. A hintó megállt, a szent atya kilépett a baloldali ajtón fehér talárjában. Sár volt, nem merte fehér selyem-czipós lábát a földre tenni. Mindamelllett kiszállott, míg a császár, lováról leszállva, feléje lépett és megcsókolta. Úgyes volt a találkozás ekkép készíve elő, hogy a császár kikerülje a ceremóniás fogadtatás túlságos hódolatát. A császári hintó két szárnya egyszerre tárult fel; Napoleon a jobboldali helyet foglalta és VII. Pius maga mellé ültette. A császárné és a császári család a kastély csarnokában várták a magas látogatót, ki a maga részéről nyájának, meghatótnak látszott a Franciaországban talált fogadtatás bensőségétől. «Egy egész tédrelő nemzeten vonultam keresztül» — mondá.

Csak Napoleon nem esett térdre. Ő ellenkezőleg, habozva neje, Jozefin iránt érzett vonzalma, s a családi ármánykodások közt, másfelől pedig élénken érezte a vágyát, hogy koronájának örökösét szerezzen, már azon a ponton állott, hogy a pápától a házasság felbontását kérje. De VII. Pius határozottan kijelentette, hogy lehetetlen a felkenés szertartását végrehajtania, míg házassága egyháziilag megáldva nincs. A koronázás napját tehát a legmélyebb titokban előzte meg a császár és Jozefin közötti házasság ünnepélyes beszentelése.

helyébe állított újat a kor változó szelleme, csak a hagyomány uralmát váltotta fel a személyes uralom; Franciaország népe a dicsőség ígérteitől megbütyölve dől hódítója lábai elé.

EGYVELEG.

* A londoni árvaházak és kórházak gyermekei számára közös gyűjteményeket eszközölnek minden karácsonykor, s a gyűjtött játékokat nyilvánosan kiállítják. Most volt a 12-ik évi kiállítás, mesés gazdag adományokkal, köztök mintegy 24,000 játékszer. Egyes adakozók nagy adományokat tettek, mint rendszeren. Egy névtelen 10,000 darab új sárpence pénzdarabot adott szétosztásra s Schmidt Tamás 20,000 tréfas játékok.

* Grévy, a volt francia elnök, kit takarékoságért annyira gúnyoltak, tudvalevőleg igen gazdag ember volt. Mindenkit meglepett azonban, midőn végrendeletéből megadták, hogy Angliában is sok birtoka volt, melyek értéke 172,000 font sterlingre, azaz közel két millióra rugott.

* A kanadai pacific vasuton Vancouverből Halifaxig, mely 6500 kilométernyi távolság, most már hét nap alatt megy a gyorsvonat, sőt szükség esetén hat nap is elegendő, így bebizonyult, hogy különösen csapatos szállításra Kínában ez a vasut az angol kormányának igen nagy hasznát okoz.

szágban 46.2, San-Domingóban 46.29, Havai szigeteken 50, Romániában 52.2, Dániában 54, Szerbiában 56, Chiliben 58.4, Braziliában 87.2, Costaricában 96.4, Olaszországban 109.2, Venezuelában 112.2, Görögországban 113.2, Ausztria-Magyarországban 144, Argentiniában 149.4, Paraguayban 144.24, Spanyolországban 160, Belgiumban 166.25, Hollandiában 186.25, Angolországban 196.25, Peruban 206.2, Uruguayban 251.2, Portugálban 259, Franciaországban 333.2 forint. Láthatjuk, hogy mi nem állunk nagyon elől.

* Az első világitó tornyot Leschos görög építette a Signion előfokon Kr. e. 655-ben. Később többily torony épült a görög kikötőkben, a leghíresebb volt Alexandria kikötőjében a pharosi torony, melyet Kindori Sostratos építtetett mintegy 300-ban Kr. e. s mely pompásabb volt, mint bármely később is épült hasonló torony. Strabo leírása szerint piramis alakja volt, kívülül teljesen márvánnyal fedve; volt benne öt emelet, mindenik 100 — 100 láb magas s rajta tíz-tíz monolithokból készített oszlopok. Ez a műremek 1600 évig állott fenn s az arabok rombolták le; most csak aljából van még némi rom. Későbbben nevezetes volt a De Foix Lajos által Cordananban a Garonne egy sziklaszigetén II. Henrik rendelkezéssel épült torony, melyet szabadon lebegő serpenyőkben égő közösen által világítottak. Az argandi lámpák használatát a világító tornyokban csak a jelen század elején kezdték meg.

KARÁCSONY-EST.

«Zimankós, rideg idő tombol ott künn,
Hát csak tomboljon kedvre!
Szobánkat nyájas fényvel beragyogni
Egy tündér költözött ide.
Huzódjunk össze, kedvesim, és áldjuk,
Ki minket áldással tetéz;
Isten keze békét ültet szívünkbe,
Mig odakünn süvölt a vész.»

Oh, hadd örüljek lellem örömeivel,
A hogy itt álltok szóztalan,
Egymást ölelve s minket boldogítja
Menyasszony-lányom, vőm-uram!
Nézd, nézd csak anyjunkt milyen gyönyörű pár!
Emlékszel? . . Régen volt biz az!
De rózsáiból visszamosolyog ránk
Az átét, elvirult tavasz.

Szép ifjúságunk bennök újra támad —
Legyetek áldva, gyermekek!
Életünk alkonyának bús felhőit
Szívetek aranyozza meg.
Mit érne karácsonyfánk üde lombja,
A lángok — akár ezrivel!
De ünneppé lesz minden röpke óra,
Midőn szív szívet ünnepel.

S te mit huzódoz, serdülő leányom?
Nincs elég gazdagság a fán?
Valamit elfeledett a Jézuska?
Csak mondd ki nyíltan, szaporán!
Aztán ne légy bús, hogy ha nem találd,
Meghozza, vigasztald magad —
Rózsákat hint a tavasz homlokára,
Álmatlan szívnek álmat ad.»

ENDRŐDI SÁNDOR.

LEVÉL A SZERKESZTŐHÖZ.

Szerkesztő úr!

Mióta becses lapját, mint más közönséges halandók, én is csak megjelenése után olvasom, sokszor sajnálom, hogy soknemű elfoglaltságom miatt kénytelen vagyok a belmunkatárs előnyös helyzetét nélkülözni, s nem lehetek tanúja minden egyes szám készülésének és keletkezése műfolyamatának.

Igy vagyok legközelebbi (51-dik) számával is, melyben két igen érdekes és becses közleményt talállok, a melyekhez előlegesen némi adalékkal szolgálhattam volna, a mit így csak utólagosan tehetek s talán nem érdeklenni kiegészítésekkel.

Az «*Eljegyzés a brit királyi házban*» című közlemény, a *Teck* hercegi család keletkezéséről szólva, említi *Rhedei Klaudiva* grófnőt, ki 1835-ben Württemberg Sándor kir. herceggel lépett morganatikus házasságra s mint Hohenstein grófnő, a *Teck* — később hercegi — családnak lön anyjává. Erdélyi fejedelmi családból származva (egyik öse, *Rhedei Ferencz*, Erdély fejedelme volt rövid ideig a pártos időkben), eszményi szépségével és csoda bájával hódított

királyi herceg-férjét magának; gyönyörű arczképét herceg- és ifjú koromban gyakran szemléltem elragadtatással az erdőszentgyörgyi gróf Rhedei kastélyban. Ott nem Klaudivának, hanem *Klodine*-nak neveztek. Szép, ifjú életének borzasztó halál vetett véget. Imádott és imádó férje oldalán lovagolva, egy nagy hadigyakorlaton vett részt, midőn lova a lövésektől megbokrosodva, elragadta s levelettel oly pontján a gyakorló térnek, a hol a lovasság egy nagy kanyarulatban vágatva volt átmenendő. A teljes erővel száguldó lovasságot megállítani már lehetetlen volt s egy egész svadron rohant át rajta — gyönyörű testén!

— ifjú paripák
Száguldának át
S ott hagyták összetiporva.

Páratlan szépsége, ma unokájában újra oly érdekessé vált egyénisége, megérdemelnék, hogy arczképét, a művészi eredetiről másolva, a «*Vasárnapi Ujság*»-ban sokszorosítva láthatnók.

* Intézkedéseket tettünk, hogy ez érdekes képek a «*Vasárnapi Ujság*» részére lemosóztatására az engedélyt megnyerhessük. — *Szerk.*

Dr. *Duka* Tivadar Londonban élő s ott is — mint itthon — köztisztelőben álló honfitársunk, *Teck* herceggel személyes ismeretségben áll s a herceggel egy izben fiával, *Adolf* herceggel meg is látogatta Dukát Londonban s mindig kitüntető szívességet tanúsított iránta. Midőn most a herceg leányát, *Viktóriát*, a walesi herceg legidősebb fia eljegyezte — s ezzel lehetővé vált, hogy *Viktoria* hercegnő egykor angol királyné legyen és a leghatalmasabb nemzet trónján üljön, — *Duka* maga és családja nevében üdvözölte a herceget leánya eljegyeztetése alkalmából s levelét e szavakkal végezte:

«Minden magyar szívet örömmel fogja eltölteni az örömhír, mely a világgal tudatja, hogy kegyelmes hercegséged feleséges leánya egykor Anglia királynéja leendő.»

Mire *Teck* herceg a következő sürgönyben válaszolt:

«*Deeply touched by your kind expressions and good wishes. Hungarians may claim my beloved child as their kinswoman, as I proudly claim them as my kinsmen. — Duke of Teck.*»

(Mélyen meg vagyok halva önnek szíves kifejezései s jó kívánatai által. A magyarok valóban méltán tekinthetik szeretett gyermekemet vérrokonukul, valamint én büszkén tekintem rokonaimul őket. — *Teck* herceg.)

A rokonságnak, a derék herceggel s Anglia leendő királynéjával mi örülhetünk legjobban s lehetünk méltán büszkék arra.

Becsés lapja ugyanazon számának, a minap elhunyt *Zsigmond főhercegről* szóló másik közleményéhez csak egy személyes emlékezésem csatolom. 1854—57. években kézdi-vásárhelyi lelkész voltam. Ez időben volt ott *Zsigmond* főherceg, mint ezredes, garnisonban. Nem olyan idő volt, hogy katonaság és polgárság közt szívélyes viszony lett volna — s egy főherceg különben sem igen érintkezhetik a polgársággal; *Zsigmond* főherceg pedig, bár még fiatal (28—30 éves), igen csöndes, kevés szavú, elvonuló természet volt. Hivatalos dolgai végzetével a lakása előtti sétány fái alatt sétált, ült, olvasott; alig érintkezett valakivel, még a főbb tisztekkel is keveset. Ha a sétányon valakivel találkozott, azt nyájasan üdvözölte, vagy fogadta annak tiszteletteljes üdvözlését, de ritkán szólított meg valakit. Engem egyszer útam arra vitt s őt egy fa alatti padon olvasva találván, tisztelettel üdvözöltem s tovább haladtam; ő könyvét letéve a padra, felállott s megszólított. «Nem a református paphoz van szerencsem?» kérde a főherceg németül. Igennel feleltem, de leolvasta arcomról csodálkozásomat, hogy honnan ismerhet? s megfelelt rá: «A napokban egy temetési menet élén láttam pápi öltönyében és sok jót hallottam Önről». Még néhány perczig beszélgetett, kérdezett egyet-mást s nyájasan elbocsátott. Jól emlékszem még szabályos, komoly, piros arczára, melyre most, harminczöt év múlva is ráismerem arczképén!

Szász KÁROLY.

KARÁCSONY NAPJA A MAGYAR TÁBORBAN 1848-BAN.

1848 június elejétől kezdve ezredünk egy napig sem volt fődél alatt, s így egy cseppet sem akadám fonn azon, hogy karácsony estjén, változatosság kedvéért, tizenöt foknyi hidegben előrsi szolgálatra jutottam. Húsz éves korában az ember még ilyesmit is rózsás színben lát.

Korán reggel egy huszár-örjárat három elévedt osztrák dzsidást kísért be a dandárnok főhadiszállására, ezeknek összevágó nyilatkozatai-

ból ki lehetett venni, hogy az előttünk álló báró Ramberg osztrák tábornok csakugyan komolyan foglalkozik Győr megtámadásával, melynek hosszúra nyúlt sánczeit és egyéb hevenyészett védműveit a nélkül sem lehetett volna sikeresen megvédeni. Nehogy azonban valami meglepetés alakjában előre is kudarcot valljunk, a legnagyobb elővigyázatra és óvatosságra volt szükség. — Úgy vigyázzon magára. — mondá fél órai oktatás után utolsó kenetül Gáspár Endre alezredesem. — hogy a mákos kalácsal a gyomrát el ne rongos. Szemet nyitva, karabélyt felhúzza! Rechts um, kehrt Euch; Schritt, Marsch! . . .

Hogy mit értett az alezredes úr a mákos kalács alatt, mai napig sem tudom, hiszen akkoriban velem együtt tézta dolgában kökeményre fagyott prófuntál egyebet alig látott.

Midőn a zámolyi úton hatvan szál huszár élén a kijelölt pont felé elindultam, azt hittem, hogy az egész sereg üdvössége kizárólag reám van bízva. A csapatok hatalmas tábori tüzek körül tölve, szalonát piritottak, a boros csutora kézzől-kézre járt, élénk vidámság, valódi karácsonyi jó kedv mindenütt, a legszélsőbb őrvonalig. Mindezt velem együtt embereim is irigy szemekkel nézték, hiszen jól tudták, hogy előőrson tüzet rakni nem szabad, a csatorától pedig mindenki óvakodik, nehogy az álom a nyeregben elnyomja.

Egy jó órai lovaglás után egyes őrszemekhez, végre pedig az előőrsi főállomáshoz értünk. Moger képi, mindenkor fanyar és most agyonfagyott és kiéhezett bajtársat kellett felváltanom, ki álló 36 órát töltött egy helyen.

A szokásos forraságok és az egyes őrszemek felállítását után visszatértünk embereinkhez.

— Az éjszakát alig fogod nyugodtan kitölteni, — suttogá a bajtárs, — az ellenség rosszban tőri a fejt, mert, habár a legcsekélyebb neszt sem hallottam, délután két és három óra közt valamennyi ló egyszerre nyugtalankodott, midőn pedig fületem a földhöz szoritottam, a tüzéség dobogását a fagyos rögökön tisztán kivehettem. Erről rögtön jelentést küldtem hátra, válaszul pedig azt írták, hogy a felváltási tisztet a kellő utasításokkal el fogják látni. Habár sok major és birka-akol van a határban, kutyaugatást egész nap sem hallottam, a németek valószínűleg megölték a kutyákat. És most, Isten veled, jó éjszakát; boldog ünnepeket!

A szegény jó fiú! Én valahogyan csak túléltem az ünnepeket, de ő karácsony első napján hajnalban már halva feküdt a régi csárda árkában, honnan az osztrák vadászok orozva leölték! . . .

Most értettem meg csak Gáspár alezredes hosszas oktatásainak okát, ki meghagyta, hogy most a lovak hevederjeit sem szabad megtágitani, sőt nagyobb biztonság okáért a legénység feléne egész éjjel a nyeregben kellend maradnia. Magától értődik, hogy az utasítást pontosan végre is hajtottam.

A zámolyi templomban 10-ét ütött az óra. Ilyenkor másutt vígan poharazva ülnek meg az üdvözítő születése napját, itt pedig, a sötétben életünk ellen áskálódó felebarátunk támadásától kellett tartanunk. Mondhatom egy pillanatra erőfőt vett rajtam az elkeseredés, melyet eddigéig az egész hadjárat alatt nem éreztem. Embereim maguk közt suttogva csak a pipa nélkülözését fájdtották, mikor — mint mondták — az ember fiának még szent karácsony estjén sem lehet egy pipára való kapadományt békével készíteni.

— Én sem szivarozok, — vetém közbe a huszárokhoz fordulva, — kendteket sem viszi el az ördög pipa nélkül.

— Pedig az éjjel még a bagolyfia is fészében marad, nehogy a németek belénk kötnének, — kezdé Bones Pál a trombitás.

— Azt az ember soha sem tudhassa; nappal nem igen merik magukat mutatni, éjjel aztán kilenczvenen jönnek egy ellen, — folytató egy felszemű huszár, kit Schwechat alatt épen kilencz vasas német fogott körül a nélkül, hogy vele boldogulhattak volna.

— Alásson megkövetem a vitéz főhadnagy urat, — kezdé egy másik, — igaz-e, hogy a burkus király meg a szakszóniai választó-fejedelem elfoglalták Bécs városát, mivel a mi eszárunk az ősszel onnan megszökött?

Ilyen és ehhez hasonló kérdések megvitatása közt egyszerre csak kemény vágatásban egy huszár alakja bontakozik ki a sötétségből, ki az altiszti őrszemtől azt a jelentést hozza, hogy néhány száz lépésnyire lönyerítés és karden-

gék nesze hallatszik. Erős csapat lehet, mert a nyerítés egyszerre sok felől észrevehető.

Ezt természetesen rögtön «hátra», vagyis a legszélsőbb tábori őrszem tisztjének, jelentem, mire embereimmel lóra kapva, a történéseket bevárom. Őrszemem a vett tudósítás szerint, lassan visszavonulnak, és egyenként mind egyforma jelentést tesznek. Miután a sötétben csak megtámadatás esetére szabad harcra bocsájtkoznom, embereimnek újból megparancsolom, hogy karabélyaikat ki ne löjjék, míg az ellenség tizenöt lépésnyire előttünk nem áll. Az egész idő alatt öt percnyi közökben egy-egy huszárt küldök hátra a kellő jelentéssel.

Ámde az ellenség sem maradt tétlenül és valószínűleg egy-egy ló nyerítése által figyelmessé téve, czélszerűbbnek tartotta a hajnal pirkadását bevárni. Csakhogy addig a helyzet részünkről rosszabbra fordult, a mennyeiben a főhadiszálláson Győr elhagyása iránt még nem voltak tisztában és a Zámoly alatt álló csekély haderő annak volt kitéve, hogy visszavonulási irányát elyágyják. Éjjel után 1 órakor parancsot kaptam, hogy az őrszemeket legelső felállításukba visszavezessem, azon esetre pedig, ha ott már az ellenség állna, tüntetőleg a zámolyi úton keressem a dandárral való összeköttetést. Gáspár alezredes sajátkezűleg még a következő szavakat írta a parancs borítékára német nyelven: «Elvárom az előőrsi parancsok érlelyességétől, hogy helyét az utolsó emberig vitézül be fogja tölteni.»

Ezen felhívást embereimmel közölve, előre indultam. Az őrszemek helyén senkit sem találtam, de alig hogy a két első őrszem állását elfoglalta, erős sorsüzletés adott hirt az ellenség jelenlétéről.

Gyalogsági tömegek ellen a lovasság helyzete mindenkor nagyon nehéz, de sötétben teljesen tarthatatlanná válik. Az emberek fehér köpenyei alkalmas czélpontot szolgálták az osztrák vadászoknak, minek folytán néhány perc alatt tizenegy embert vesztettem a nélkül, hogy védelmünkre egyetlenegy kardcsapással válaszolhattunk volna. Bones trombitással megfuvattam a gyülekezési jelt s a halottak és sebesültek hátrahagyásával a zámolyi út mentében levő akácfa-erdő felé vonultam. Ekkor eszembe jutottak Gáspár szavai, ki tölem elvárta, hogy helyemet az utolsó emberig vitézül be fogom tölteni. Igaz ugyan, hogy láthatatlan ellenség ellen harcolni nem lehet, de azért hátrálnom nem szabad! Ezeket szem előtt tartva, újra neki vittem embereimet a biztos halálra. De az egyszer a véletlenben az ohajtott segítségre akadtam. A vadászok abban a nézetben lévén, hogy mi már régen kerekelt oldottunk és Zámolyig meg sem állunk, századtömegben huzódtak az akácfa-erdő előtt. Itt a kedvező pillanat a csorba kiköszörülésére. — Rajta! rajta! és a Mária Terézia fringák tempa zuhogása kamatostól visszafizette a kölcsönt.

A vadászok nem érték rá löni, nekidühödött embereim pedig ugyancsak kitétek magukért. Tíz perc múlva teljesen megfordult a koczka; az ellenség meghátrált, mi pedig álló helyünkön bevártuk a hajnalat.

Gáspár, kinek a történetéről jelentést tettem, nem dicsért meg, hanem csak annyit mondott, hogy «a huszár még karácsony ünnepén is tud verekedni.»

Ilyen volt az én karácsony-estém az úrnak 1848-ik esztendőjében.

Régi honvéd.

MOLTKE KARÁCSONYAI.

A kereszténység legnagyobb gondolatának, legjobb intézményének, a béke és szeretet fenkölt harmoniájának, mely a karácsony ünnepében ölt el nem múlt alakot, lehetetlen meggyőzőbb erkölcsi tanulságait kutatni, mint azokban a hatásaiban, melyeket az idők egy-egy kimagasló alakjára gyakorol. Nagy férfiak oly megközelíthetetlen lelki világa is tartalmaz egy szerény zugot, az emberi munka és cselekvés bármely terén alkottak legyen is marandót, a hol a családiasság, az emberiség érzései otthonra lelnek, s elméjüket egy időre az önző és rideg gyakorlati életbölcsélem kéllelhetlen hangját.

De nem meglepő-e a lélek ily oázisára épen annál akadni, a kinek életfeladata a csaták véres

viharaiban aratni babérait? Pedig a hadverő Moltkénél kevés kedélyre birt mélyebb és érzőbb hatással a karácsony gyermekét kultusza. Ennek a száraz katonának akárhányszor visszhangzhatott lelkében az ágyúk eldördülő moraja közt is egy kis kolomp csöngése, melyet valami gyermekded kéz aggatott aranyos papir szalagon a karácsonyi jászol fürtös báránkjára nyakába.

Tüneményes pályáján, mely ifjú és férfikorában Európa egyik végétől a másikig ragadta; így Bécsen át, hol egy magyar mánás is megvendégelte, kinek Horvátországban 50.000 alattvalója van s ki birtokain termelt öt különböző fajta bort tett elébe — s Magyarországon végig, melyet közönséges juhászbundában utazott be, egész Konstantinápolyig, — mindig és mindenütt az otthon nyájas világába vezet vissza lelkét a karácsony közeledő ünnepére, a mint azt levelezéseinek most közzétett kötete évről-évre tanúsítja.

Az 1828. év karácsonyát Moltke Berlinben töltötte, mint törzskari tiszt, sok egyéb, szakjába vágó tanulmány közt a francia és orosz nyelvből is leccskéket véve. Ez időből való az a bensőségletes levele, melyben a szülői háztól távol átélte karácsonyáról számol be anyjának.

«Tegnap, karácsony estjén, képzelheted, — írja — hogy sokszor gondoltam magam oda az ismerős sárga szobába (Preetzben, hol anyja lakott volt). Az ebédet vígan töltöttem pajtásaimmal bowle mellett, az estét pedig Baulornánál. Ma reggel igen kellemesen lepott meg a postás, ki egy névtelen levelet s dobozt nyújtott át celsi postabélyeggel. A mint felnyitottam, először is egy nagy viasztekereset húztam elő, azután következett egy pompás tárcza. Fölnyitva ezt, annak a szobának sikerült színvázlatát pillantottam meg, hol Briesében * mindig együtt voltunk. Minden úgy van benne, a mint hagytam. Karosszékek az asztal előtt áll, a vén Cadeau kosarában horkol a kályha mellett, a narancsok az asztalon, a kép az ablak előtt, minden épen úgy — igazán, ha világosságnál nézem, úgy jó nekem, mintha benne volnék. Ha lehet, még csinosabb egy másik kép, a kastély látképe a parkból nézve, oly pontról, a melyt én egykor mint igen alkalmasat ajánlottam. Munkája fölé ezt írta a gróf:

Szelid világgal int elmébe képed,
Te ismerős hely, szív s szem üdvözöl
S habár az ajkon hangos szó nem éled,
Emlékezni nekem mégis gyönyör.
Virág pompája téres kerteidnek,
Arnyas berkednek édes illata
Tavasz fényében elevenedik meg
Takarja bár kietlen tél hava.

Pomádé, szappan, extrait double d'eau de Cologne, azután egy kemény papirtok, melyet az ifjú grófné készített, plajbászok, egy gyöngyház-kés, hat pengével, stb. töltötte ki a többi tért. Csinos újvi kártya is feküdt a levéltárczában.»

Mennyi naiv örömmel és ünnepélyes hangulattal ihleték a kemény katona szívét a családi kör bizalmas melegében töltött karácsony emlékei, azt a későbbi évek levelei is tanúsítják. Nem szűnt meg Moltkénél ez soha az az otthonba szeliden vissza vezérlő csillag lenni, mely a legtávolabbról is megtalálta útját a karácsony felgyújtott gyertyáskáihoz. Két évvel az előbbi levél kelte után írja, ugyancsak anyjához Berlinből:

«Mi jobbat tehetnék, mint hogy ma és épen most (a levél esti 7 órától van keltezve) gondolatomban hozzád szálljak, hol e pillanatban bizonyára vig élet van. Azonkívül, hogy nem lehetek én is ott, csak az boszant még, hogy mostani lakásodat és környezetet még nem ismerem, de látom annak tagjait és egész világosan hallok a mint ajándékaikkal vidáman sürgönek-forognak.

Hugaim szép kézimunkái, tőled e jó ingek és a dupla sarkú harisnyák, mintha Achilles számára készülték volna. Frigyesből dohányzasok és hasznos dolgok a fiúk számára, egy bowle pucos kilátásban és mindenekfölött az együtt-lét, megannyi okozói a társaság derült hangulatának. Talán a mellett még a távollevőkéről is megemlékeztek, sőt bizonyosan; igen, úgy jó, mintha egész világosan hallanám.

Persze én nálam sokkal esendesebb világ van. Látogatásokat ma sehol sem lehet tenni, még a színház is megengedi ma mindenkinek, hogy 16 garasért akkép mulassa magát, a mint neki

* T. i. Schön-Briesében, Kospoth grófnál.

AZ ANGYALI ÜDVÖZLET. — Andrea del Sarto festménye a florenzi Pitti-palotában.

tetszik. De a mint az ember gyakran minden ok nélkül boszús, úgy én ma, sans crime et sans raison egész örömmel vagyok szobámban és egyedül. Igazán azt hiszem, hogy karácsonyfák gyertyafényéből valami egész hozzámig világol.

A levelet megírta, de nem küldötte el azonnal Moltke. Még egy utóiratot is csatolt hozzá Szilveszter estjén, melyben új-évi gratulációját is hozzáfűzi karácsonyi elmélkedéseivel. «A szomszéd gyermekek trombitái és dobjai kiztek szent karácsony estjén falaim közül — jegyzi meg humorral, — mint egykor Jerikó lakóit, én azonban az algiri bey sátorába menekültem, melyben Gropius úr, a dekoráció-festő, a rabló feszeknek igen hatásos holdvilágos képet nyújtja, természet után festve. Ma ellenben nem akarom elmúlni hagyni az ó-évet, halogatásaimmal, hanem mindnyájatokat szívből és őszintén köszöntlek az új-év alkalmából, stb.

Kéves ember örült igazibb, gyermekibb örömmel a béke és szeretet magasztos ünnepének, s jelentéktelenségökben is kedves meglepetésének, mint az, a kinek kardja vérrozsákat termelt a csatatereken, s kinek vaslogikája és átható elméje ezek pusztulását, országok és koronák megsemmisülését tervezte. Ez az ellentét egyike a legeredetibb pszichológiai vonásoknak, melyek a nagynémet hadvezér egyéniségéhez szorosan hozzátartoznak. Nem volt ő cinikus hős, ki ki-méletlenül tiporja lábai alá népek s családok sorsát, hogy azok felett diadalmasan emelkedjen ki daemóni alakja; a családi érzések enyhébb világának esőndes kultusza lágyította meg benne a katona zordságát, s még 1844-ben is, Lajos fivérének írva, a legüdebb örömmel hordozza őt körül szobájában, hogy egyenként bemutatassa s leírja neki karácsonyi ajándékait, «melyeknél pompásabb nincs a két hemiszférán.»

Milyen egészen más karácsony az, melyet 1870-ben a versaillesi főhadiszálláson élt át Moltke. December 2-dika óta két nap kivételével nem múlt el nap, melyen ütközet ne lett volna, s pedig oly hidegben, mely a legedzettebb természetet is próbára tette. A körülzárolt Páris teljesen ki volt fogyva minden szeből; utczáim már csak egyes gázlámpák égtek; fűteni, szén hiányában nem lehetett. Egy ballon captifben elfogott levél a következő érleli árákról szólt: egy font vaj: 20 frank, egy baromfi: 20 frank, egy pulyka: 60—70 frank. A levél, melyet B. tábornok küldött feleségéhez, leírta a tábornok vacsoráját is, mely heringből állott, s melyhez Paul, a tábornok szakácsa csak oly uton tudott egy kis marhaszeletet szerezni, hogy megígérte

ECCE ANCIILLA DOMINI! — IME AZ ÚR SZOLGÁLÓJA! — Dante Gabriel Rossetti festménye a londoni nemzeti képtárban.

aludt, örvendezve bíztunk felépülésében. Ma, borzasztó szívverés mellett, félre kezdett beszélni. Már sokkal előbb sejtette halálát elbűcsüztölt és halk hangon imádkozott mindnyájunkért. Ma heves lázdeliriumban csak tekintete és remegő mozdulatai fejezték ki gondolatait. Azután könnyű, rövid küzdelem után jobblétre szenderült.

A hű nő utolsó gondolata is a környezetnek szánt karácsonyi ajándékokra vonatkozott: azokra nézve tett rendelkezéseket utolsó öntudatos pillanataiban. Néki már csak egy ajándék jutott részül: az, a melyet a kis Kreisau lakosága, hol eltemették, oly poétikus gyöngédséggel gondolt ki. A kis kápolnát, hol ravatala állott, friss fenyőgallyakkal borították, s a karácsonyfa illata betöltötte a gyász hajlékát, hogy mint egy szebb életre való újraszületés symboluma küldje vigasztát az elköltözött halott után.

AZ ANGYALI ÜDVÖZLET.

Az év háromnegyedrészre választja el bár (egy pillanat az örökkévalóságban), de az angyali üdvözlés elválaszthatatlan a karácsonyi történettel.

Akkor is, most is megnyílt az ég; akkor egy angyal jött a názáreti szűzhöz, égi üdvözléssel; jelenteni neki, hogy fiút szülend, ki megváltandja a világot; most angyalok egész serege, jelenteni a világnak: hogy a megígért szabadító megérkezett. Máriának elég volt egy angyal ajkairól hallani, mintegy égi sugallatban, a dicsőséget, a mi neki szárvan van, (s ah! a kinzó fájdalomakat is, melyek e dicsőséggel járnak!) — a világnak egész sereg angyal kellett, hogy meghallja s el is higgye az üdvösséget, melyet megnyert.

Nemes és tiszta szívek könnyen s úgyszólván egy szóból érzenek. Megérzik Isten kegyelmét, meg az attól elválatlan kötelességet s megpróbáltatásokat. Azért Mária engedelmességgel fogadta Isten akaratát. De az elfáult világnak fülébe kell harsogni az igazságot, melyet a tiszta szív egy lehelettel felfogott. Lám, a világ fülébe még kétezer év múlva sem hatott el mindenüvé az üdv szava, s a kik hallották sem akarják bevenni!

De azért az örvendés üzenet megtörtént s be is teljesedett s mondatot, s a kinek füle van a hallásra — hallja.

És a világ megy a maga útján; a föld forog a végetlen őrben, s a názáreti szűz fia, az Isten fia, uralkodik a végtelenségben, égen és földön. A hitetlenek nem hallgatnak rá, de a hívők leborulnak előtte; s a világ, akarja vagy nem akarja, tud vagy nem tud róla: meg van váltva!

—a—r—

Egyik képünk Andrea del Sarto 16. századbeli híres művészek — kit kartársai «hiba nélküli»-nek nevezték — a florenzi Pitti-palotában lévő festménye után készült. A kép, mint remekmű, az olasz művészet aranykorából való. Az újabb kor legjobb «üdvözleti» festményei közül mindenesetre Dante Gabriel Rossetti-nek a londoni nemzeti képtárban lévő, «Ecco Anella Domini» című nagy képe számítható, melyet egy sikerült fénykép után szintén bemutatunk.

ERDŐ A VÁROSBAN.

Csendes téli éj... A lombtalan erdő fái mély, hallgatag álomban borulnak össze. Finom köd fátyolozza be az ágakat. Minden mozdulatlan.

Egyszerre halk suhogás támad; a sötétből valami kifénylik: egy angyal suhogtatja szárnyait az erdő felett. Leszáll. Véglegbe az álmodó vadon fái között s egy-egy fenyőfácskának odaszugja szeliden:

— Menj! a Jézuska parancsolja...

S az erdő visszhangozni kezd a bűvös szavaktól: «A Jézuska parancsolja». A fákak fölrezennek, megrázzák tülleles águkat, hajlonganak, kimozdulnak a helyökből s megindulnak a csöndes, fehér éjszakába.

Meny, mendégél az erdőcske a város felé.

— A Jézuska parancsolja...

Elhelyezkednek a nagy épületek közötti téren s összegorbulnak újra, mint odakünn az igazi erdőben. Az angyal végigleg újra közöttük s mindegyiknek odaszugja újra szeliden:

— A Jézuska parancsolja...

És a kis fák ágai hirtelen fényleni kezdenek; a tülleles lombok között apró lángok lobbannak fel; töméntelen aranyos dió, drága esecsebecs, gyönyörű játék libeg és csillog a sötétzöld galyakon.

A Jézuska parancsolta...

S a titokzatosan mosolygó, kedves fácskák megindulnak újra, de most mindegyik külön-külön útra tér; az erdő ragyogva, tündökölve szétszórdók az egész városban.

Mindenik fákcska jól tudja: hova menjen. Oda mennek, a hol jók a gyermekek.

S egy-egy kis fa jut minden háznak, minden házikónak, mert karácsony a szeretet ünnepe; ezen az ünnepen nincs rossz gyermek sehhol sem, s a máskor dulakodó, haragos emberek fölött kiterjeszti szárnyait a — béke.

Gloria in excelsis...

ENDRÖDI SÁNDOR.

A JÁTSZÓ PAJTÁSOK.

Peske Géza festménye.

A műcsarnok kiállításain a magyar festők művei közt új, eredeti jelenség voltak az utóbbi években Peske Géza gyermekképei. Bizonyára mindenki emlékezi fog a «Forró» alakjaira, a sült burgonyát fuvó két pufók parasztfúrára. Az unalomig kerestt szerelmes és verekedő alakok sokaságában, mint a sok borulás után a napfény, úgy hatottak a naivságot pompásan jellemző arcok, melyeknek megfigyelésében és színezésében Peske igazi mester.

A játszó pajtások legsikerültebb alkotásai közé tartoznak. Megelevenedik előttünk az a két mezitlábos is, a ki a csűr szalmájára heverésze, gondtalan örömmel biztatja a primitív falovacsákat: «Czo te sárgra, czo!» Alkalmasint búcsúfia e a lovas. Az «édes» vette eseperesítő fiának, a ki nem egyedül mulat rajta, hanem meghívja vendégül a szomszédék fiát, az ő legjobb pajtását. Ostort fon a zsinégből, melylyel a játékot rejtő papirosburok be volt kötözve s azzal biztatja az engedetlen paripát. S megjelen arcukon egy édes ábránd visszfénye: majd ha ők is fennülnek egy igazi paripa hátán! Megpróbálják nemuskára. Felülteti őket atyjuk a szürkéré. Elmennek rajta bátra, nyereg nélkül. De azért addig még sem lesz villám, a míg nyeregben nem ülnek, pitykés atillában, prémes mentében, fejükön csakóval; a míg nem lesz belőlük huszár!

AZ ELHAGYOTT.

Pataky László festménye.

A magyar alföldi élet egyik legszerencsésebb kezű ábrázolásának, Pataky Lászlónak mutatjuk be az alkalmammal egy sikerült képet. Csárdabeli jelenet mutat, az ivó asztal mellett egy búsló legényt, kinek pásztor voltát

elárulja az asztal végéhez támasztott kampós végű hosszú botja s a szakérről alácsügő karikás ostor. Szűre hanyagul van a vállára vetve, egyik keze a szék karján lankadtan függ alá, míg a másik az asztalra támasztva, gondtól, bűtől terhes fejét tartja. Nyilván a szeretője hagyta el.

Szemközt vele egy jó képű öreg ember ül s tele pohárral kínálja. Csupa jó indulat az öreg, meglátszik a képen, hogy örömet vígasztalná meg a legényt, ha lehetne. Mintha csak mondaná: «Más is járt már így, nemcsak engem, mily tisztes sort értem, pedig hajh!... Ej no, gombház, ha leszakad lesz más!

A három tagból álló banda is megselekedné a magát a legény vígasztalására. A kontrásnak im még a hurja is beleszakadt a nagy buzgalomba, annak a rendbeszedével bajmóldó. De a kis kölyök-klarinétos maga is elbáméskodott a nagy bánatnak láttára s egész elfeledi, hogy sivalkodtatni kellene a kezéhez ragadt szerszámot. Csak a primás, maga is egy fiatal cigány-legény, húzza keservesen.

A nyitott ajtóban, melyből ide látszik a puszta egy darabja, vén anyóka szundít. Nem sokat érdekli a dolog, megszokta őt már ezeket a minduntalan ismétlődő bankodásokat látni. Még egynek se szakadt a szíve bele.

A kép, melyet egy kotló egészít ki a csibéivel, azok közül a sikerült magyar genreképek közül való, a melyekben a most Párisban lakó Pataky már eddig is sok figyelemre méltót alkotott.

COLERIDGE „ASZTALI CSEVEGÉSEI”-BŐL.

Be mutatunk olvasóinknak egy kis szemelvényt azon értékes mondasókból, melyeket Coleridge társalgás közben ejtett el, s melyeket a vele egy háztartásban élt unokaöccse és veje Coleridge Henrik mentett meg az utókor számára. A nő egyideig saját élvezetére jegyeztette az irodalom, művészet, vallás, filozofia és a közéletnek úgyszólván minden kérdésért érintő ezen magas kijelentéseket később azonban a közereboesítás határozott hátgondolata vezette őt. Csakugyan a nyilvánosság elé is kerültek azok «Asztali csevegés» («Table talk») cím alatt, s a könyv, több kiadást érve, közkezen forog ma is, és pedig azon művek között foglalva helyet, melyeket az angol könyvkiadó aképek szokott hirdetni, hogy «önálló becsei munkák».

Shakespeare darabjaira vonatkozó elejtett kritikai megjegyzéseit, Anglia egyik első rangú irodalomtörténésze írta: Hallam, Európának a tizenöt-, tizenhat- és tizenhetedik századra vonatkozó irodalmát tárgyaló kitünő művében, mint jelentékeny forrást idézi.

Coleridge, mint költő, filozofus és kritikus foglal helyet az angol irodalomban. Kortársa volt Walter Scottnak, a kit nemcsak hazája olvasott az ő korában mohón, hanem az egész olvasó-világ; kortársa volt Wordsworthnak, a kinek «Heten vagnyuk uralm, heten» kezdetű megható költeményét mi is ismerjük, s a kire nézve az angol kritikusok a fölött cserélgetnek eszméket, hogy ő-e, vagy Byron a század legnagyobb angol költője.

Walter Scott és Wordsworth voltak Coleridge legbensőbb barátai. — Különösen az utóbbival együtt dolgozott, együtt utazott, úgyszólván együtt élt.

Bennünket azonban ezúttal nem irodalmi működése foglalkoztat, hanem az a beszélgető képessége, melyet társaságban érvényre juttatott, mely lekötötte a hallgatót s a melyért egész buszújítás folyt egy londoni barátjának házához, kinél életének utolsó húsz évét töltötte. Ahhoz a barátjához tulajdonképen önmaga elől menekült. Idegbajos volt és opiumra adta magát. Szervezete megszokta s második betegségévé lett. Nem tudott erőt venni magán s nem tudott meglenni nélküle. Az a barátja segített neki legyőzni ezt a leverő szenvedélyt. Megmentették, de ép szellemmel beteges maradt. Ötven éves korától évente hónapokat kellett ágyban töltenie, s oda vándoroltak hallgatni leköltő beszédeit.

Az angolok, mint beszélgetőt, Johnsonnal, az angol nagy Etemologiai szótár megírójával említik együtt. Kettőjük között azonban volt egy lényeges különbség. Johnson az eszmessere vitte beszédbe, új rugó volt szellemére az ellenézet s azon a nyomon születtek bölcs mondasai. Coleridge tulajdonképen beszélgetett.

Ha megkapta őt társalgás közben egy-egy eszme, akkor megszünt a társalgás, akkor Coleridge lett a szó. A tény tehát az, hogy Johnson beszélt, Coleridge előadott. Johnson akkor fénylett, mikor fölvaltva folyt az eszmessere. Coleridge rendszerint nem szakította felbe senki se. — Némelyek e miatt egyhangusággal vádolták, a mi azonban nem csökkent mondasai belértékét, a mint azt a következők is igazolják.

Ah, mennyire utánozhatatlanul bájosabbak a gyerekek, mielőtt táncolni tanultak.

Kis gyerekek és nemesebb fajú kutyák közt a rokonszeny egy neme létezik. A legnagyobb ritkaság, hogy egy buldog gyereket támadjon meg.

Ha egy eszes fiatal ember kételkedő lesz s elhatározásaiban habozó, érzelmét kell benne ébreszteni, bármilyen irányban. Az ideális, igaz szerelem tiz eset körül kilencszer meggyőjtja biztosan. A gondolkodás álmából határozott irányú gondolkodásba fogja átvészteni őt.

Minden atyának lehet hatalmas gyereke házasságát illetőleg a gyerek huszonegy éves koráig; azontúl csak tekintélye, csak befolyása. Mutass nekem egy házaspárt, a melyik kizárólag szűk anyagi viszonyok révén boldogtalan s én mutatok neked tízet, a melyik más okokból nyomorult.

Biztosra vehető, hogy a jellemek gyenge ellentéte nagyon lényeges a házasság élet boldogságára.

A férfi vágyódik a nő után, a nő vágya ritkán más, mint a férfi vágyát nyerni meg.

Az asszonyok barátsága a szerelmet érinti. Férfiakat a nemes és baráti tények vonzzák egymáshoz; az asszony a vonzódásnak nem annyira bizonyítékát, mint inkább jelét és kifejezését keresi.

A jó és rossz emberek kevésbé jók és kevésbé rosszak, mint a minőknek látszanak.

A romlott szívű embert néha megmenti a feje; a romlott asszony veszte van.

A géniusz együtt járhat vadsággal, könnyelműséggel, hóborrtal sőt a bünnel is; de biztosra vehető, hogy önzéssel s irigy hajlamokkal párosulva nem sokáig él. Az irigység elszáritja lovagjait.

A minthogy az emberben sok lakik a vadállatból és valami az ördögéből is, aképp van benne valami az angyalból s valami az istenből is. A vadállat és az ördög leküzdhető, de végleg szét nem rombolható ebben az életben soha.

Három osztályba sorozhatók a hetvenen túl levő asszony ismerőseim: 1. Az az áldott jó lélek. 2. Az az öreg asszony. 3. Az a vén banya.

Az igazság jó kutya, de ovakodjál a hibát közvetlen sarkánál megugatni, mert könnyen kirughatják a fogadat.

Létezik a jónak szeretete a jó kedveért s az igazságnak szeretete az igazság kedveért. Sokakat ismertem, de különösen asszonyokat, kik a jót a jórét szerették, de nagyon keveset s alig egy asszonyt, ki az igazságot magáért az igazságért szerette volna; pedig az utóbbi nélkül az előbbi könnyen az igazság üldözésének forrásává s az inquisitorius kegyetlenség és pártfogultság eszközévé és ürügyévé válhatik. Annak belső érzése, hogy a jónak és igaznak szeretete azonos dolgok csak: azoknak adatott, a kik mind a kettőt igazán és hátgondolat nélkül szeretik.

Ha az ember nem tör angyallá emelkedés felé, biztosra veheted, hogy ördögűzősúlyed. A legelsőlyedtebb emberek nem vadállatok. Rosszabbak, jelentékenyen rosszabbak azoknál.

A nagyszellemelet ritkán bántja a közönséges emberek társasága, mert bírák az a hatalmat, hogy élvezeti tárgyakul tekintik őket.

A kedélyben gazdag emberek bizonyos fokon szellemiben is többnyire azok. A: élvezesekre ritkán áll ez az eset, bár a genialisággal együtt járhat az élez is. Példa: Shakespeare.

Shakespearenek, a költőnek, lehatalmasabb alkotása «Leary»; a bölcselkedőnek «Hamlet»; a költő és a bölcselő pedig «Othello»-ban egyesül. Van valami formátlanul óriási az első kettőben, míg «Othello»-ban helynek s arányának minden megfelel. Shakespeare szelleme összes megérett erejének csodálatos egyensulya nyilvánul abban.

Az «Elveszett Paradicsom»-ban, s mondjuk ki, hogy minden költeményében, Milton önmaga áll előtte. Sátánja, Ádámja, Raphaelje, sőt még Évája is, mind Milton János maga. Ez a mélységes önzése adja nekem a legnagyobb élvezetet, mikor olvasom őt. Ilyen szellem önzése: lelki megváltás.

Hogy költeményt élvezek, dallamot vagy érzést kell benne találnom. Ha mind a kettő hiányzik, nem érdekel.

A költő ne csipegessen a természet zsebéből, hanem kölcsönözzen és pedig aképp, hogy magával a kölcsönzés tényével eszközölje a visszafizetést. Figyeld meg a természetet alaposan, de gyűjtött anyagból írd s inkább bízz a képzelő, sem mint az emlékező erdőben.

A jó próza meghatározása ez: kellő szavak kellő helyen; a jó versé: a legalkalmasabb szavak kellő helyen. Prózában a szónak a czélzott értelem kell kifejeznie és nem többet. Ha a szó feltűnést kelt, az általán véve: hiba. A legjobb stylen írott prózát — mint a minő a Southey — lapszáma olvasható, teljezen érve a szerzőt, a nélkül, hogy közlésének eszköze figyelmet keltene. Úgy vagy vele, mintha az egész idő alatt beszélt volna hozzád az írója. De a mi a verset illeti, abban többet kell cselekedned. Ott már legyen fénylő az eszközd: a szó, és keltsen figyelmet, de ne annyira s ne oly szüntelen folytonossággal, hogy az az egész költemény tulajdonképi célját képező egységet érintse. Ez az általános szabály; a mi azonban a próza és vers különböző fajúhoz képest némi változás alá is eshetik. Némely próza — mint tesztem a szónoki — közelít a verhez, mihez képest gondosabban megválogatott eszközökhöz is van joga; s viszont némely vers érinti az elbeszélés határait, a mi meg természetesen egyszerű styln kíván. A költeménynek azonban az a fő forduló pontja, hogy — tekintet nélkül a módokra és eszközökre — keltsen egységben egységes benyomást; ennek pedig biztos akadály a részletekre fektetett túltömöröség.

Idegbajoknak az a legjobb orvosa, a ki a leggenialisabb módon tud reményt kelteni.

A beteg többnyire édes-keveset tud a maga állapota felől, de bizonyos dolgokat kétségtelenül jobban tud, mint az orvosa.

Mindig tartozkodó vagyok vígasztalni bajt és beteget, mert azt hiszem, hogy annak a pillanat benyomásából önként kell fakadnia, hogy haszna legyen. Ebben a tekintetben van valami bennem a quakerből. Bevárom a sugallatot.

Életemben csak egyszer vertek meg. Tizenhárom éves koromban elmentem egy suszterhez s arra kértem, hogy venne föl inasnak. Ő, mint becsületes ember, rögtön a nagybátyámhoz vitt, a ki engem egy székre nyomott, a susztert meg kilökte; hozzám azt a kérdést intézvén, hogy megboldogultam? Mire én neki azt feleltem, hogy nagy vágyam van suszterre lenni és hogy gyűlölöm a pappá levés gondolatát. «Miért?» kérdi ő. «Igazat szólván, Uram, azért, mert én hitetlen vagyok.» Erre aztán elvert a nagybátyám — hitem szerint bölcsen, s tudtom szerint: egészségemre. Minden okosodó prédikálás hízelt volna hiszágomnak s megerősített volna képtelenségemben. Így kinevelték és megszegyinitették ostobaságomat.

Az előadások advent első napjától vízkerezstíg tartanak, s minden péntek és vasárnap játszának, szerda a próbának van száma. Más napokon lehetőleg a szomszéd helységekből erdő számos meghívásnak tesznek eleget s oda rándulnak vendégszerzésre. A belépti díj minden nézőtől két krajczár, gyermekek felét fizetik. Ez épen elég arra, hogy kiadásait fedezzék, a ruhákat jókarban tartásá, stb. Rendesen ebéd után 3 órakor kezdődik az előadás s két órán át

A FŐREVI KARÁCSONYI ÉS ÚJÉVI MYSTERIUMOK.

E lapok utóbbi számai egyikében említve volt a hét év óta abbahagyott főrevi karácsonyi és újévi színjátékok fölelevenítése E népies mysteriummal a hazánkban lakó németiség egyik legérdekesebb népköltési emléke támad fel újra, mert azok a hagyományok és kézirati emlékek, melyeken a főrevi népjátékok alapulnak, egész a XVI. századig, sőt részben még messzibbre nyulnak vissza. Több év előtt alkalom volt ez előadások egyikén jelen lenni, melyeket advent első napjától vízkerezstíg szoktak tartani, s ha már maga a mysterium is érdekes történeti kutatásokra szolgálhat tárggyul, még figyelemre méltóbbá teszik azok a körülmények, melyek közt a pozsonyi vidéki németiség körében századokon át feltékenyen őrizve fenntartotta magát.

Főrev egy kis sváb falu Pozsonytól alig félóra járásra, a Pálffy-család uradalmain. Hitközsége katolikus és protestáns s mindkettő Pozsonynak leánygyháza, a hol rendes isteni tiszteleteket is tartják. A lakosság hagyomány szerint a XVI. században települt meg Bodense körül lakó németekből s még 1659-ben egészen protestáns volt. Mint ilyenek fajrokonai úgy a pozsonyi német vinczellereknek, mint a hegyeshalmi német-járfalusi, rajkai és zurányi német-ségeknek, a kikkel régotha egybe is szoktak házasodni. A karácsonyi és újévi mysteriumoknál azonban a valláskülönbség épen nem játszik szerepet: katolikusok és protestánsok egyaránt részt vesznek úgy az előadásban magában, mint a néző sereghen.

Régiódk óta egyes családokban szokott firólfira öröklődni a mysteriumok előadási joga, illetőleg a szerepek birtoka. Így p. o. Pozsonyban még a mult század végén is a Wiebauer-család monopolizálta a mysteriumokat; Zurány és Német-Járfalván pedig a Schmelzer komaszó öröke volt az mindaddig, míg a szöveg el nem veszett s a hagyomány ki nem halt egészen. Magában Főrevben a legutóbbi időkig a Malatics család tartott jogot a karácsonyi játékokhoz, habár a család épen nem látszik német származásúnak. A Malaticsoknál a tanító-masterg is apáról-fiúra száll, s a legutóbbi Malatics, ki már 1827-ben játszotta Gábor arkanyját, apjától örökölte a szöveget, a közreműködők költségen beszerzett, s évről-évre jó karban tartott jelmezeket s más apparátusokat.

Mihelyt az őszi munka bevégeződik, az öregek fölkeresik a mysterium tulajdonosát s egybészbeszéd közt előhozakodnak azzal is, nem jó volna-e összehozni egy előadást. Ez azonban nem történik minden esetben, sőt e században alig játszottak többször mint kilenczer-tízszere, és pedig 1809-ben, 1817-, 1827-, 1832-, 1836-, 1841-, 1853-, 1856-, 1863-, és 1884-ben. A mester utána néz, elgondolja magában, hogy nem árt bizony, ha a gyerekek egy kissé begyakorolják megint magukat az írás-betűzésbe és a szent énekekbe; a mit az iskolában tanultak, úgy is elefedelték már, s ha talál hozzá alkalmas legényeket, összegyűjtí ők. A föltételek, a közreműködőkre nézve, felettébb szigorúak; nem szabad nekik leányokhoz járniok, nem szabad pajkos dalokat énekelnük az egész advent-től vízkerezstíg terjedő időben, s a mi fő, jól kell magukat viselniök, s engedelmeskedniök a mesternek. Minden kihágásért, sőt a játéokban minden elhibázott vagy be nem tanult szóért is pénzbürság lesz kiróva.

Ekkor aztán megkezdődik a tanulás; tanulnak, dalolnak, másolnak, éjjel-nappal szorgalmasan. Zenét azonban a faluban nem türnek, sőt ha esetleg valamely szomszéd helységebe rándulnak ki, s ott zenére találnek, előadás nélkül továbbhuzerolkoznak. Mikor egyszer egy faluban tiszteletükre a falusi muzikusok is előrukkoltak, egész megostránkozva kérdeztek, hogy komédiásoknak nézik-e őket?

Az előadások advent első napjától vízkerezstíg tartanak, s minden péntek és vasárnap játszának, s szerda a próbának van száma. Más napokon lehetőleg a szomszéd helységekből erdő számos meghívásnak tesznek eleget s oda rándulnak vendégszerzésre. A belépti díj minden nézőtől két krajczár, gyermekek felét fizetik. Ez épen elég arra, hogy kiadásait fedezzék, a ruhákat jókarban tartásá, stb. Rendesen ebéd után 3 órakor kezdődik az előadás s két órán át

tart. De ha nem elég a közönség, újra előlről kezdik, mindaddig míg elég hallgatónak nem akad.

Most lássuk magát a mysteriumot, tartalma és külső fölépítése szerint. Az előadás egy három részből álló trilogiát foglal magában, melyeknek legelsője Krisztus születését jelképezi; a második Ádám és Éva a paradicsomban; a harmadik egy teljesen modern utójáték, melyet azonban első előadásnál nem játszanak. A játszó, vagy inkább «énekesek» a tanító házából indulnak ki. Elöl viszi egyik a paradicsomi tudós fáját, a mely nem egyéb, mint hat láb magas szép fenyőfa, libegő szalagokkal cifrázva, almákkal beagatva. A fát néha a csillag pótolja, nagyobb részben fából, aranyozva és két láb átmérővel. A rud, melyre ez erősítve van, több mint egy öl hosszúságra megnyújtható s a csillag forgatható rajta. Következnek: az angyal; József és Mária (utóbbi, mely a trilogia második részében Évát is ábrázolja, mindig fiú); a három király; Heródes; az ördög; a főpapok és irástudók; zsidók; Heródes vezére, kinek szép embernek kell lennie, mert az utójátékban a szép szabónét

töltik a terem három falán patkóalakban végigfűző padokat.

Magáról az előadásról nem sok a mondani való. Igénytelen, naiv és ósdi nyelven, páros rímekben jeleníti meg a Messias születése körülményeit. József és Mária Betlehembe menetelét, megszállásukat az istállóban, melynél külön helyet a fogadó túltömöttsége miatt nem bírtak kapni, azután a pásztorok jelenését, a három király vándorlását a Megváltó felkeresésére, hódolatukat, Heródes szörnyű parancsát a betlehemi kisdedek megöletésére s József és Mária egyiptomi futását. Az egész népdramára száraz és komoly, a hasontárgy magyar néptérmékek egészséges humora nélkül.

Nem sokkal megragadóbb a trilogia második része sem, melynek tárgya Ádám és Éva kiűzése a paradicsomból. Valami díszes, fényes kiállításról persze szó sem lehet. A paradicsomot csak a cifra selyemszalagokkal s almákkal megrakott karácsonyfa (itt az élet vagy tudás fája) jelképezi. Az Ursten egy széken ül, előtte térdel, fejét az Ur ölében nyugtatva, a még meg-

hogy az ördög sem hiányzik; nagy buzgalommal űzi allotriáit, s korbáccsal kezében visszaüzi a t. cz. publikumot, ha nagyon előre talál tolongani.

Idegen nyelvtől eltekintve, a főrévi németség mysteriumi játéka határozottan ethnográfiai érdekességet képez Magyarország népei szokásaiban és hagyományaiiban, már azért is, mivel az oberammergau híres passio-játékokon kívül alig van hasonló tisztán fennmaradt nyoma a középkori mysteriumoknak, melyekkel való tárgyi és nyelvi összehasonlítás is nem egy becses eredményre vezethetne.

— 171 —

KARÁCSONY ANGLIÁBAN.

Ösi szokások, ünnepek és emlékek dolgában az angolok a világ legkonzervatívabb népe.

Angliában nemcsak a bevett egyházi ünnepek, de a történelmi emlékek napjait is ma ép oly kegyelettel ülik meg, mint ezelőtt ötszáz évvel.

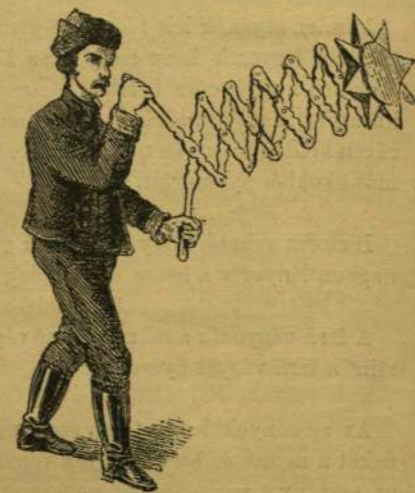
Az ördög.

Mária és József.

Irástudó farizeusok.

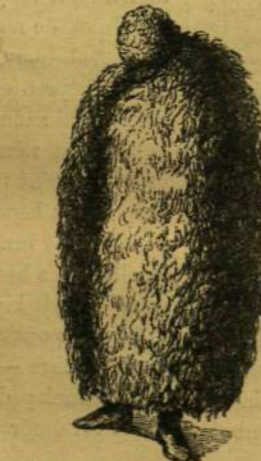
A csillagot vivó ember.

Heródes és vezére.

A három király.

Krispusz, a hitetlen pásztor.

Menyhért király, mint Atyja-Isten, ölében a még meg nem teremtett Ádámmal.

adja, s a csillagot is ő viszi; még egy katona és Heródes szolgálja; végül pásztorok, szolgák és apródok. Ezek személyesítik a paradicsomi színjátékban szereplő alakokat is, rendszeren a három királyok, egyike az Ursten, Gáspár Ádámot, Mária Évát; hanem a szentek személyesítőinek nem szabad, hogy a bohózat epilogban is szerepet vállaljanak, ez sértené a kegyeletet.

Kivonulás alatt énekelnek, mikor pedig az előadás helyére, rendszeren a fogadó elé megérkeznek, az egyik király gyújt rá szólon a csillagok dalára. A jelenlévők közül mindegyik, a kit üdvözölnek, leveszi kalapját, egyik passzusánál pedig az egész társaság, a mi igen ünnepes benyomást tesz. A csillagos dal után a csillagot lóbálják, hogy megfordul maga körül.

Vége belépnek a terembe, mely az ajtóval függönyvel van elválasztva, s a függöny mögött a játszó személyzet öltözködik, úgy, hogy a közönségnek voltaképpen az öltözön kell átjutni. Mialatt a többiek öltözködnek, az ördög, egész feketére kormozva, farkal és szarvakkal, végig járja a falat, minden házba betűlkölve, s külön-külön tréfásüzenek közt csodítva az előadásra a lakosságot. Feltartóztatja az elhaladó szekereket, felugrik azokra s ijesztgeti a kicsinyeket. Ezalatt a nézők gyorsan sereglenek össze s meg-

teremtetlen Ádám, a trilogia első részének Menyhért király, azon különbséggel, hogy itt csak egy földig érő redős sárga tunikát visel, feje és nyaka szabadok. Éva, ki egyelőre a fa mögött rejtőzik, Mária fehér apáczaruhába van öltözve, de korona nélkül fején. Az ördög kigyómódrá, hason csúszik be, s a tiltott gyümölcs élvezése után az angyal kivont karddal űzi ki a bűnös emberpárt a paradicsomból. Mindez karénekekkel sűrűn tarkítva s meglehetősen híven a bibliához.

Az utójáték alig áll összefüggésben a trilogia két első részével, ha csak annyiban nem, hogy a bibliai Éva után egy teljesen modern Évát mutat be. A darab címe: «Suszter és szabó», s a két becsületes foglalkozásnak nyújtja parodiáját. A susztert a szabóné légvottra rendeli, s az meg is jelenik. De néhány szomszéd elárulja a szabónak, s a suszter csak úgy menekedhetik boszúja elől, hogy kísértetnek adja ki magát s utójára minden általános megelégedésre végződik. Érdekes itt a jellemzés módja, a mennyiben például a szabó azáltal ismerteti meg magát, hogy egy nagy ollót emelget mindig s azt nyitogatja és csattogatja kezében. Ellenben a suszter, mint kísértet, egy maszkirozta magát, hogy fehér zsebkendő kötéreze él. Magától értetődik,

Ilyenkor az e tárgyra vonatkozó legesekélyebb régi szokások, időszerű mulatságok és jelmezek szigorúan megtartatnak.

A legnagyobb kegyelettel karácsony ünnepét ülik meg. A fejedelem fényes udvarában, valamint a legszegényebb munkás kunyhójában karácsonykor szokatlan bőséggel élnek. Néhány nappal az ünnepek előtt a főúri vadaskertekben a lakomához szükséges fészékeket, özekeket és vaddisznókat meglövik; a kővér pulyka, a különféle nagyszerű marhasültet, valamint az óriási plumpudding az élelkekamrában készen tartatnak. Ha az idő arra való, a fiatalok a karácsony előtti napon koresolyáznak jár. Estefelől mindenki a templomba siet, hol az üdvözítő születésének emlékére egyházi szóknoklat után isteni szolgálatt tartatik.

Karácsonyfaikat nem állítanak fel Angliában, sőt a nálunk szokásos karácsonyi ajándékok is csak úri házakban divatoznak. Este kivétel nélkül minden házból a szobákat fagyony-ágakkal és csokrokkal díszítik fel, mihez azon régi szokás fűződik, hogy az ilyen ág vagy csokor alatt vé-

letlenül elhaladó hajdonokat a férfiak kor és álláskülönbség nélkül megcsókollhatják, miből az általános vígság közepete a legkedélyesebb jelenetek fejlődnek.

Nagyobb úri házakban a karácsonyi ebéd után az egész család az udvarmestertől kezdve a legfiatalabb lovászgyerekig az uraság fogadótermében a család tagjaival együtt mulat és tánczol, valószínűleg azon patriarcalis viszony emlékeül, mely régebben az uraság s a család között egymáshoz fűzte. Képünk egy ilyen karácsonyi vigalmat ábrázol. Jobbról a háziúr legidősebb fia és örököse, egy délczag testőr százados, a francia nyelven választott táncosnőjének, a csinos szobacizucuskának teszi a szépet, a mama és néhány fiatal hölgyek nem csekély boszúságára, míg a háttérben álló kulesárné, mosóné s több efféle vázsoncelédek egymásnak megjegyzéseiket suttogva elmondják. A lelkész úr nem vesz részt a táncban, s mint pártokon felfül álló néző a pompás ebéd után önelégülten gyönyörködik a furcsa bonyodalomban. Maga a háziúr kifogástalan béli öltözékben jobbján a gazdaasszonyt, balkarján pedig feleségét viszi John, a libériás inas elé, kire majd ezután a szőlő-tánc elletése kerül. Leghátul, a baloldali ajtó mellett, a háziúr aggszűz nővére, a francia nevelő a fiatal leánykával, továbbá a feszes tartású nevelő tartják szemmel a táncz lefolyását. A társaság legsikerültebb alakjai mindenestre a családi ősi arcképek alatt ásitovna unatkozó gentleman-ek, kik sehogy sem tudnak a tarka vegyülettel megbarátkozni.

A mint látjuk, a terem falain végig felrakott gyöngyfa-ágakkal bőven van gondoskodva a szabad csokolódzásról, melyet azonban minden karácsonyi egyenlőség dacára, az úriház jól nevelt férfi-cselédjei igénybe nem vesznek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Burns költeményei. Fordította Lévcy József. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. A költő arcképevel. Budapest Franklin-Társulat 1892. A skótok Petőfi öregség költeményeinek csaknem teljes gyűjteményét veszi a magyar közönség, a vaskos, harmincz éves, kötetben. A fordítót olykor izlési tekintetek, majd a költőnek személyi vagy korviszonyaira való speciális vonatkozások visszatartották ugyan némely költemény lefordításától; a dalokból azonban, Burns szellemének legértékesebb gyöngyeiből, csak alig hiányzik valami. Burns költeményeit fordítani igen nehéz, a költő nemzeti sajátosságát és népies naivsága, párosulva a formai nehézségekkel, próbára teszik a legügyesebb műfordító képességét is. Szerencse, hogy nálunk a nagy feladattal oly finom ízlésű költő s a nyelvnek és verselésnek oly művészi kezelője próbálkozott meg, mint Lévcy József, ki már egy régebbi Burns-fordításával, «Dumbar Fáni»-val megmutatta, hogy mennyire rátermett a nehéz feladatra. Kötetében a szelid érzelmes és játszi, enyélgő költemények sikerültek kiválóképen, mint például, a már említett «Dumbar Fáni»-n kívül, a «Hová való vagy», «Aberfeldy nyírjese», a «Liszes mór», stb. stb., de legelőször a szingzagdag természetű képek sem halványultak el a másoló eszet alatt. Ha vannak egyes színtelenebb, bágyadtabb darabok is a gyűjteményben, azon nem csodálkozhatunk, ha tekintetbe vesszük a rendkívüli nehézségeket, melyekkel a fordítónak meg kellett küzdeni s azt a lelkiismeretes gondot és hűséget, melylyel az eredetiek alakjához és tartalmához ragaszkodott. A kötetben feltaláljuk azokat a darabokat is, melyeket már mások, Arany, Szász Károly, Dömötör János stb. lefordítottak; itt találjuk a híres «Kóbor Tamás»-t is, mely Arany János fordításában — ha szerények akarunk lenni s azt nem mondjuk, hogy a világirodalomnak, — a magyar irodalomnak mindenestre legkitünőbb műfordítása. Hogy Lévcy, Arany remekét meg sem közelítette, nem szolgál kisebbségére a jeles műfordítónak. Lévcy a kötetet terjedelmes be-

vezetéssel látta el s azonkívül a költemények legnagyobb részét érdekes jegyzetekkel kommentálta. A becses gyűjteményből bemutatunk két szép költeményt, köztük a költőnek egyik leghíresebb hazafias dalát, «A dumfriesi önkéntesek» cziműt. E költeményt Burns 1795-ben írta, midőn a francziák már-már az angol partokat fenyegették s a költő is az önkéntesek sorába lépett.

A dumfriesi önkéntesek.

A gögös gall tör hát reánk?
Legyven kezünk a kardon!
Faváraink a tengeren,
Önkéntesink a parton.
Előbb foly a Nith fölfelé
S bérc lesz Solvay lapossá,
Mint eltűrik, hogy ellenség
A brit földet tapossa.
Nem tűrik el, hogy ellenség
A brit földet tapossa!

Ne küzdjünk, mint morgó ebek.
Czivódásban egymással,
Melyeket egy hitvány pimasz
Kerges majd szét korbáccsal.
A brithoz a brit hű legyen.
Testvére önmagának,
Mert csak brit kéz gyógyítja meg
Sebét Britanniának.
Mert csak brit kéz gyógyítja meg
Sebét Britanniának.

Az állam és egyház üstjén
Tán egy-egy szög hiányos:
De soha se menjünk azért
Egy idegen kovácsához,
Vérrel szerezték őseink,
S ki bántani merészel,
Az a szentségtörő bizony
Az üst lángjába vész el.
Az a szentségtörő bizony
Az üst lángjába vész el.

Gaz az, ki szarnokot kíván,
Arra is gazt kiátok,
Ki csőseléket trónra hív,
Mind a kettőre átok.
Ki a királyt nem éltetné,
Azt majd magasra kötik:
De ám éltetve a királyt,
A népet se feledjük.
De ám éltetve a királyt,
A népet se feledjük.

Caledonia.

Más föld csak örüljön mirtus-ligeteknek,
Hol illatot áraszt a nyári sugár:
Kedvesb nekem a völgy, hol sűrű bereknek
Arnyában egy omló csermely vize vár.
Kedvesb nekem a lomb, a melynek alatta
Kék színű kőkörösin rejtőzködik im:
Mert tarka virág közt szökdelve mulatva
A fulmile-dalt ott hallgatja Zsenim.

Dús völgyeiken bár langy fuvalom sárja;
S Caledonián zord szél veri a habot:
Illatos erdők büszke palotája
Mit ér? hisz csak szarnok s szolgál lakik ott.
Szolgák ligetére disz-kutfejeinkél!
A derék Caledon megvetve tekint:
Oly szabadon jár-kél, mint hegyein a szél,
Lánczot Zsenitől hord, de szíve szerint.

Lapunk múlt számai egyikében, ismertetve Berki József költeményeit, némi méltánylásul megemlítettük, hogy több dala («Eresz alá fészkel a fecske», «Kéri pusztán») a nép ajkára is átmek. Régióta ismerjük ezeket a dalokat, de ezt még nem tekintettük oknak, hogy kétségre vonjuk Berki József apaságát; a jánosozásai kaszinótól azonban időközben a következő levelet vettük:

T. Szerkesztőség! Tisztelettel értesítem, hogy a «Vasárnapi Ujság» 46. száma 759. lapján Berki József költeményeiről az iratik, hogy «vannak versei, melyek a nép ajkára is átmek, pl. «Eresz alá fészkel» és «Kéri pusztán». Az első a régi dalkönyvekbe mielőtt szerző úgy hiszem megszületett — a nép ajkáról belevették a kiadók, s ezt Berki szimpli-citer átvetette. A «Kéri pusztán» kezdetű dalnak pedig szerzője Kósa Gusztáv jelenleg jánosozási gyógy-szerész, s e dala feltalálható «Magyar költeményei» czimű 1858-ban kiadott füzet 55-ik lapján «Szegény bojtar» czim alatt. Ezt nagyrészt szóról-szóra vette át Berki, sejtetes, kritikán alul álló «költeményei»-be, s a hol változtatott: torzított; így kerültek e féle kifejezések e dalba: «Furulyaszó hallik minden izibe», — «Nagy lehet a kis bojtarnek a búja — Halálisan kesereg a furulya». — Mi szépen

írta ezt meg Kósa! — Tisztelettel a jánosozásai kaszinó.

Közöljük e sorokat, de szívesen nyitunk tért akár az inkriminált kötet szerzőjének, akár Feleki József úrnak, ki a kötetet előszóval ellátta, ha esetleg a fentebbi állításokat megcáfolni képesek.

Jókai új regénye. A Révni-testvérek kiadásában Jókaitól háromkötetes regény jelent meg: «Rákóczy fia», melyet először a «Nemzet» tárczája közölt. A korszorás írónak rövid néhány nap alatt harmadik műve ez, melyet a magyar közönség vesz, ki mindig oly igazi örömmel fogadja Jókai műveit.

Tárgyára nézve történeti mű, gazdag korrajzi részletekkel, melyek fényes színben elevenülnek meg a mesteri toll alatt. Hőse a Rodostóban elhunyt Rákóczy fia, György, kit Bécsben neveltek, s kőltek belőle a nemzeti érzelmet. Majd utazni küldték. A regény főképp ez utazást és kalandjait festi. Az eseményekkel a költő fantáziája szabadon bánt el, oly formán, hogy a való történettel szemben s az általa rajzolt alakok méreteiben és színeiben messze felülhaladják az életnagyságot, kiszínezik a való szürkeségét. Mindez azonban abból a tétlenségből nézve, melyben az olvasó olvasmányától s a jelen idő a kétszáz év előtől van, — rendkívül élénk s az igazság meggyőző érzetét keltő összképet ad arról a korról, a mely az utolsó Rákóczy mozgalmakra következett. A három kötet ára 4 frt, díszkötésben 5 forint.

Rejtett fészkek, egy kötet rajz és humoreszk. Rákosi Viktortól. Kiadta Ráth Mór, Rákosi Viktor a hirlapvasó közönség régen ismeri, de «Sipulusz» néven. E név alatt ír évek óta vidám hangú tárczacikkeket, melyekben gyakran van elég tulzsis, de ez beolvad a széles humorba, mely alkalmosságúsgel, személyekkel nem törődve, jókedvűleg csapong s csejja a derűtség. Nem nehézkes, nem unalmas, nem látszik cikkeim a fáradságos esztorgályos munka, mely csinostja és cifrázza. Az írónak hatása érezhető több ifjabb tárczaión is, a kik közül azonban nem igen rendelkeznek annyi találatkónysággal, szarkazmussal és humorral, mint Sipulusz, vagyis Rákosi Viktor, a ki vidám írónk közt, — nem oly sokan vannak, — a közönség által figyelemben részesített helyet foglal el. A lapokban megjelent cikkeinek gyűjteménye a «Rejtett fészkek». Czímének vonatkozása nem elég világos, értheti, hogy az élet oly apróságaihoz férközik, melyekkel e naturalisztikus korszakban sokan foglalkoznak: az egyszerű emberek és mindennapi állapotok derült oldalaihoz, felszégeseihez, naivságához. A gyűjtemény többnyire kis darabokból áll, melyekben mindig akad lelemény, ötlet, s végül ironikus pattan. Könnyű tollának adománya a karrikatura is, s az életből ellesett megfigyelés. A kötet ára 2 frt.

Híres gyermekek, külföldi művekből fordította Tíza Etelka, kiadja a Légrady-testvérek. Az ifjúság kezébe szánt könyv, nevezetesen emberek gyermekkorából vett történetekkel, vagy históriából, vallás-történetből, merített oly eseményekkel, melyekben gyermekek szerepelnek.

Érdekes olvasmányok gyermek-írókról, gyermek-vertanúkról, bátor, mozgalmas gyermekekről, sőt kis költőkről, tudósokról és művészekről is. Képvisele vannak a világtörténet valamennyi korszakának nevezetes gyermekei. Jós zsidó gyermekkirálytól kezdve a legújabb időkig. Mint történelmi érdeklő ifjúsági mű is számot tesz. Ára a csinos kötetű könyvnek 1 frt 20 kr.

Magyar gyermekjátékok könyve. Dr. Kiss Áronnak becses gyűjteményéből, mely a magyar gyermekdalokat és játékokat szedte össze, most kivonat jelent meg, és egy rövidített kiadás. Ez utóbbi magyar gyermekjáték-gyűjtemény mellőzi a jegyzeteket, számonatokat, vagyis az eredetinek nyelvészeti részét, s így a könyv felényi lett, ára pedig 1 frt 20 kr. Van egy másik összeállítás is, mely «Magyar gyermekjáték könyve» cziműen a kis gyermekek számára való játékokat foglalja magában. Tehát csak azt a bő anyagból, a melyben a gyermekvilág szerepelhet is. Ez a gyűjtemény díszes kötésben, karácsonyi ajándéknak igen alkalmas. Mind a két kötet, miként az eredeti munka is, Hornyánszky Viktor kiadás.

Ráth Mór kiadványai. Ráth régebben megjelent műveiből is rendezett új kiadásokat, melyek díszkötésben is kaphatók. Ilyenek:

Költemények, elbeszélések, színművek, két-kötetes nagybecsű gyűjtemény b. Előző József szépirodalmi műveiből. Harmadik kiadás. Ára a két kötetnek 3 frt. — Rákosi Jenő színművei, két kötet, második kiadás. Az első kötet tartalma «Színré színt» vigjáték, «A szent korona varázsa» és «Az aradi várnap». A második kötet pedig «A krakói barátok» és «Aeso-

hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A „Politikai Ujdonságok”-hoz „Magyar Gazda” című, kéthetente megjelenő gazdasági és kertészeti lap van csatolva s ezen felül rendkívüli mellékletekkel is bővítve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második hét kétféle terjedő tartalma.

A „Politikai Ujdonságok” tartalmát még bel- és külföldi levelezésekkel, eredeti tudósításokkal, ugy szintén számos gyakorlati értékű közleménnyel gazdagítjuk, s e mellett rendszeren közöljük hasábjain a nevezetesebb sorsolásokat, gabonárrakat, stb.

Lapjainkban, különösen a „Politikai Ujdonságok”-ban tért nyitunk jövőre a közönség köréből beküldött nyilatkozásoknak is, s közérdekű kérdéseket és az ezekre érkező feleleteket készséggel közöljük.

A „Politikai Ujdonságok” új évtől kezdve képes lap lesz, a mennyiben minden száma a napi eseményekre vonatkozó képekkel illusztrálva fog megjelenni.

A „Vasárnapi Ujság” hetenként két nagy terjedő tartalma szintén rendkívüli mellékletekkel lesz jövőre is bővítve, s ezen felül minden félévben külön képmellékleteket is adunk.

Mind a két lapnak kiegészítőjeül szolgál a „Világkrónika” című képes heti közöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg.

A „Világkrónika”, mint heti lapjaink kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket részletesen ismertető és magyarázó cikkeken és képeken kívül nagyobb elbeszéléseket és regényeket is közöl, képekkel illusztrálva, ugy szintén uti rajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket a hazai és külföldi közérdekű dolgokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugy szintén mulattató közleményeket, közhasznú tudnivalókat, képtalányokat, tréfás feladványokat, stb.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

Table with subscription rates for various editions of the newspaper, including weekly and monthly options.

Uj előfizetőink szíveskedjenek megrendelésüknél nevüket, lakhelyüket, valamint az utolsó postát világosan és olvashatólag kiírni. — Régi előfizetőink legelőszörűben ugy járunk el, ha czimszalagjaikkal, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a postautalvány szélére fölragasztva, beküldenek a kiadó-hivatalnak. — Külföldi előfizetéseikhez kérjük a postalgat meghatározott viteldjait is csatolni. — Gyűjtőinknek tíz előfizetett példány után egy tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A „Vasárnapi Ujság” díszkiadása.

Uj évtől kezdve a „Vasárnapi Ujság”-ból albumszerű díszkiadást is rendezünk, mely azonos tartalommal, de a legfinomabb vastag dupla-velinpapíron, színes borítékkal fog megjelenni. A fényes kiállítás által okozott költség-többlet arányában a „Vasárnapi Ujság” e díszpéldányainak ára kétféle lesz, mint a rendes kiadásé, vagyis:

HALÁLOZÁSOK.

GÖDE KÁROLYI décsi lelkész, a tolnai egyházmegye pénztárnoka s zsinati képviselő, f. hó 21-én, élete delén, 47 éves korában, váratlanul elhunyt. Az év. ref. egyház zsinata ülésezésének utolsó napjaiban meghittotta magát, s az influenza, mely első föllépésekor már megkínzta, újra megtámadta. Mindamelllett erős akaratával mindvégig eljárt kötelességében a vele érte közeli menni — hogy meghaljon. Előbb a sepi-szentgyörgyi, majd mihey 12 év óta a tolnamegyei décsi egyháznak volt buzgó s erőteljes lelkipásztorja és kormányzója. Egyháza egy kiváló tehetségű volt el benne s valószínűleg a magyar tudományos világ is. Azon kevés egyházi férfiak közé tartozott, kiknek lassan kiérlett, de épen

azért szilárd egyház-politikai elveik voltak, s kik úgy az erdélyi, mint a magyarországi egyházi viszonyokat alaposan és jól ismerték, az egyesült két egyház viszonyainak rendezésében is hasznos szolgálatakat teljesíthettek vala. Mindamellett benső lelki éneje inkább a tudományos vizsgálódás és írói működés felé vonta s csak pár nappal ezelőtt is kifejezett ohajtása az volt, vajha ama nagy művét, melynek megíréséhez lelkét az élet titkon vezette, s melyen annyi szenvedéllyel és léhas sietséggel dolgozott, befejezhetné. Remélhetőleg sok év állott az erőteljes férfi előtt: s mindezt a halál egy lehellette semmivé tevte. A szélesebb körű közönség nevét csak egy hangulatos, szép vers alatt olvashatá, mely épen e lapok hasábjain jelent meg a múlt évben s melyben szerelmi eszlódását panaszolja el. Sok száz ívre terjedő jegyzetei talán lehetővé teszik, hogy benső világát később többen is megismerjék. Jó pap, jó fiú, áldozatra kész hí barát s meleg szívű ember volt; gyöngéden szeretni tudó s mégis minden ízében férfias és erős.

Dr. BARTA BÉLA, a budapesti kir. tábla tanácselnöke, a felső bírói kar egyik kiváló tagja, elhunyt e hó 20-ikán, Budapesten, hosszabb betegség után. 1819-ben a somogy megyei Taponyban született, tanulmányai befejezésével ügyvéd lett, majd sok éven át gróf Eszterházy József uradalmának igazgatója és jogtanácsosa volt; 1859-ben a pozsonyi jogakadémia tanárának neveztek ki, hol később igazgatótanár lett. Innen 1869-ben a budapesti kir. tábla bírájává, ezután pedig a semmítészék bírájává neveztek ki, a hol 1881-ig működött. Ekkor ismét a kir. táblához tért vissza, mint tanácselnök. Jog- és bölcsészettudorral való avatásának félszázados jubileumát tavaly ülte meg, a mikor díszközléssel tüntették ki.

KÁROLYI LAJOS, a magyar színészet nesztora, az utóbbi hónapokban a nemzeti színház pénztárnoka, decz. 21-én, 72 éves korában, elhunyt. Typusa volt a becsületességnek s jóvállás kedélyéért is vonzódtak hozzá. Pályáját a nemzeti színháznál kezdette, a honnan Kolozsvárra ment, mint az ottani nemzeti színház teljhatalmu direktora. Mint vidéki színgazgató mindig előrendelt helyeken tartózkodott és számos jóra való erőt nevelt a színészet számára. Az utolsó években nyugalomba vonult, majd ismét a nemzeti színháznál vállalt pénztárnoki teendőket.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: id. gróf BATHYÁNY ZSIGMOND, belső titkos tanácsos, vas megye egy tevékeny férfi, jeles gazda, több intézet elnöke, 83 éves korában, Csáktornyan. — TÖRS ISTVÁN, volt 1848—9-iki honvéd, mérnök és takarékpénztárnok, Törs Kálmán országgyűlési képviselő testvére, e hó 19-én életének 62-ik s boldog házasságának 18-ik évében Tornaallyan, melynek egész környékét nagy tiszteletben részesült s mely részvétellel kísérték sírájához. — Gyöngyösi IONICZ, egri kanonok, arany-misé pap Egerben. Több, mint 25 ezer forintot adott jótékony célra, szülővárosában s N.-Bányán, legényegyleti házat és női kórházat alapított. — SKOFFY BÉLA, a soproni főreáliskola rendes tanára 47 éves, Sopronban. — APPEL JÓZSEF, 91 éves korában, Ságban. Az elhunytban Smialovsky Valér orsz. képviselő apóst gyászolja. — DEVICS NÁNDOR, nyug. honvédfőhadnagy, Devics József veszprémi kanonok testvére, Veszprémben. — Dr. SZERVÁNSZKY, járási orvos a biharmegyei Eledén. — EÖRDÖGH ÁURÉL, a gróf Károlyi-féle derékegyházi uradalom számtartója, 49 éves. — GYÖNGYI PÉTER, Debreczen városának volt levlétnoka, rendkívül népszerű ember, 83 éves korában. — EPERJESSY SÁNDOR, egri székes-egyházi címzetes kanonok, 81 éves, Egerben. — SZAMALOVSKY FERENCZ, zálogházi nyug. tisztviselő, 73 éves, Budapesten. — VOGL LIPÓT, Vogl Lajos köztisztviselőben élő kereskedő szép reményű fia, Győrben. — SIDON SIMON, nagyszombati főrabbi, 77 éves korában, Nagy-Szombaton.

RÁDVÁNY ISTVÁNNÉ, szül. Marikovszky Berta, a miskolci kereskedelmi és ipar kamara elnökének neje, 50 éves. — ÖZV. GERENDAI ANTALNÉ, szül. Borhy Rozália, Budapesten, élete 57-ik évében. — SZONDI GÉZÁNÉ, szül. Major Emma a szentléányfalvi ref. lelkész neje, Aradon, 24-dik évében. — MÁTYÁS ELEMÉRNÉ, szül. Persz Etelek asszony, Budapesten, 25 éves. — POTOCZKY ANTALNÉ, szül. Pöltner Erzsébet, 79 éves, Budapesten. — CSONTOS JÓZSEFNÉ, 76 éves, Miskolcon; ugyanott özv. KÁCSOR JÓZSEFNÉ, 90 éves. — POPPERNÉ, Popper Dávid jeles gordonkaművésznek neje anyja, Prágában. — BALOGH IRÉN, Balogh Albin fővárosi volt rendőrségi fogalmazó leánya, 16 éves korában.

Szerkesztői mandanivalók.

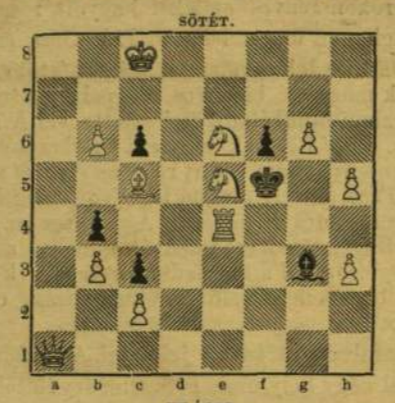
Őszszel. Ez is azok közül az őszi versek közül való melyek úgy születnek mint a Tisza virága. Viszteréskor. Van benne némi hangulat csakhogy sokkal tömörebben kellett volna megírni. Négy strófaban könnyen el lehetne mondani a 14 strófa tartalmát. Bodor Nina. Kató Erzs. Hogyha madár volnék. Nekünk úgy tetszik, hogy mind a háromban erősebb tehetség nyilatkozik, mintsem szerzőjük arra volna kárhoztatva, hogy ne vihess többre a műkedvelőség-nél. Gyakorlati és tanulmányi, de főleg az igazán nagy költők olvasása valószínűleg ki fogják fejteni s meg fogják ismeríteni tehetségét.

Ifjan halok meg. Ha megismernéd sorsomat. Bár sohasem szerettem volna. A második elég csinos, bár az a sivár, unott hang, a mi a másik kettőben uralkodik, ebben is megvan.

Nem közölhetők: Etelkához. — Az agg lantos. — A pásztor lakása. — Várom. — Előre. — A tél és nap. — Eltűnt remény. — Holdvilágos estén.

SAKKJÁTÉK.

1696. számú feladvány. Juchly J.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

1697. számú feladvány. Heathoote G.-től.

(Első díjjal kitüntetett feladvány.)

Világos indul s a második lépésre matot mond.

Az 1690. számú feladvány megfejtése.

Weinheimer B.-től.

Megfejtés.

Világos Sötét 1. g3-g4 e4-e3 (a) 1. Vg1-e3 Kd3-e4 2. Vc1-b1 f3-c2 (b) 2. Vc1-e3 Ke4-d5 3. Vb1-b2 ... t. sz. 3. Vc3-f6 ... t. sz. 4. Vb2-d4 e. e2 v. Hg3-e5 mat.

Világos Sötét 2. Hf3-e5 Kd3-e4 3. Hf3-e5 Ke4-d4 4. Hb1-e4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Ung-Turndocson: Németh Péter. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 50-ik számában közölt képtalány megfejtése: Világra szóló hatalom

HETI-NAPTAR, december—január hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Lists dates and corresponding religious observances for December and January.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (I. Egyetem-tér 6. szám.)

Báli selyemkelmék 60 kr.

egész 6 ft 35 kr-ig méterje (körülbelül 300 különb. minta és színben), szállít ruhá- és vég-számra viteldj és vámp-mentesen Henneberg G. (est és k. műv. szállító) gyári raktárban Zürichben. Minták postafordulattal. — Levelekre Svájcba 10 kros bélyeg ragasztandó.

Dr. Spitzer-féle

Arczkenőcs . . . 35 kr. Mosdóvíz . . . . . 40 kr. Salvator-zsappan 50 kr. Lyoni rizsliszt 50-80 kr.

meglisztítják az arcot minden por-szenéstől, szepiltől, foltoktól stb.

Kézpasztánszó

3 nap alatt minden kéz gyengéd és fehér lesz 60 kr.

Csak akkor valódi, ha az itt látható véd-jegyvel és a teljes nével Julia Rosenfeld ellátva van.

Figyeljen a teljes címre, mert különben értéketelen és káros szereket kap, miáltal az arcz el vonntva.

Szelvényszám 435.

Hölgyeim! Ezen szelvény beküldése után igény kapja minden hölgy a „SZÉPSÉG APOLÁSA” című füzetet, melynek ára különben 25 kr.

Gyár és szétküldési raktár:

Salvator - Gyógyszertár, Nasóban Eszék mellett. ROSENFELD GYULA.

Iméltelárúttókak a legmagasabb engedély. 3 frton felül bérmentve. Csomagok 1 frton alul nem küldetnek. Csomagolás nem számítatik. 4408

Raktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél, Király-utca 12. Eder illatszerezsnél, Városház-ter és Detsinyi Károly gyógyszerésznél, Fürdő-utca 10. Reiner L. és F. király-utca.

Hirdetések elfogadttának a kiadóhivatalban, Budapesten IV., Egyetem-utca 4. sz. a. legyen.

Tisztelt Reakció és Közvélemény!

Tisztelt választók és választandók!

Három szín a zászlóm, együtt Nemzeti a színe néki; Három párt van reá írva, De együtt mind: ellenzéki.

S győzni fogtok e jelben, ha Agyértés lesz zászlótok, — Azért tehát lobogóul Válaszszatok Bölcs Istókot!

Bolond Istók.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„BOLOND ISTÓK” humorisztikus képes hetilapra.

A „Bolond Istók”, a legnagyobb és legdrágább magyar szélzlap, a tizenötödik évfolyamba lép.

Előfizetési feltételek:

január—márczius évrnegyedre . . . . . 2 frt 1/2 január—június félévre . . . . . 4 frt 1/2

Előfizetések, legelőszörűben posta-utalvánnyal, a kiadó-hivatalnak küldendők: Budapest, egyetem-utca 4. szám.

Felkérjük mindazon t. előfizetőinket, kiknek előfizetésük lejárt, azt megújítani szíveskedjék, hogy a szétküldésben akadály ne legyen. A Bolond Istók kiadóhivatala.

„Mióta a „Falusi Gazdát” járatom

— így nyilatkozik e népszerű gazdasági lapról (mely már eddig is 8000 példányban küldetik szét a földműves nép körébe) a „Magyar Állam” 1889. márczius 18-iki számában — kézzelfogható a gazdasági haladás

híveim között is, ugy hogy ók maguk alig várják a „Falusi Gazda” számainak megjelenését s az egyik a másik után jön kölesön fönt, hogy belőle tanuljanak. Utmutatáson mellett sok mindent fordítottak belőle hasznukra

innen a „Falusi Gazda” iránti rokonszenv. Praktikus tanácsai a józan életre szükségessé teszik arra, hogy a nép között minél nagyobb mérvben elterjedjen, mert teljesen meggyőződtem, hogy

e lap a falusi népnek igazi lelkes barátja! — Előfizetési ára egész évre egy forint. XX. évfolyam.

Kiadóhivatal: Budapest, Erzsébet-ter 19. sz. alatt.

Patkószögek gummi-betéttel.

Legjobb a sima kocsintakra. Teljes elhasználásig alkalmas! Pártalásig lehetetlen. Szabad-talajdonosok E. GÖTZE & Co. BERLIN S. alte Jacobstrasse 79 Árjegyzekek ingyen és bérmentve.

A kedves mamának A kedves nagymamának A kedves testvérnek A kedves sógornőnek A kedves leánynak A kedves unokáknak A kedves unokalagnak A kedves nagynéninek A kedves unokatestvérnek A kedves barátónak

A bécsei házasszonyok egyletétől ajánlja. The Improved Darning Weaver 1 frt

cs. kir. szabad. teljesen javított TÖMŐ-KÉSZÜLÉK! (Stopf-Apparat).

Próbamunkával és képes bevezetéssel. 1 frt 25 kr. előleges beküldése mellett bér. küldetik. Ezen rendkívül olcsó ár a Bécseben létesített egézen uj és javított gép berendezésében leli magyarázatát.

Budapesten kapható: Adám Károlynál, IV. ker., Városház-ter 4. — Schneider Józsefnél, Deák-utca 3. — Sigmund Józsefnél: V. ker. ro-baz-utca 4. — Kirchnepf és Ádámmal, Ferenccz-ter 9 sz. — Kertész Tódornál, Dor. utca 1. Szétküldés a vidékre: SCHUBERT G. által Bés, Margarethenstr. 25.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KÉ-”

pes Csaldái Lapok, szerkesztő: Tolnai Lajos főmunkatárs dr. Várad Antal — Magyarország legolcsóbb és legérdekesebb heti lapjának előfizetési ára: egész évre . . . . . 6 frt 6- félévre . . . . . 3 frt 3- negyedévre . . . . . 1 frt 1.50

Mataványzások kivámatra ingyen és bérmentve küldetnek. Kiadó-hivatal: Budapesten, nagy-koronautca, 30. sz.

Advertisement for Horgony-Pain-Expeller, describing its benefits for various pains and its effectiveness.

Advertisement for Arany Kincstár, a lottery or financial scheme, mentioning Benicz Irma.

Előfizetésre felhívás

URAMBÁTYÁM

VII. évfolyamára. Az uj negyed küszöbén felhívjuk a humorak minden kedvelőjét, hogy előfizetőink dísz sorába álljanak.

Lapunk célja: tartózkodni minden politikai és társadalmi pártoskodástól, humoros elbeszélésekkel és versekkel, adomákkal és szellemes ötletekkel mulattatni a közönséget. Képeinket továbbra is Jankó rajzolja az ifjabb művész nemzedék legkiválóbb tagjaitól támogatva.

Az előfizetés ára: januártól márczius végéig . . . . . 2 frt. januártól június végéig . . . . . 4 frt. januártól december végéig . . . . . 8 frt.

Az előző évfolyamokból is áll még néhány teljes példány rendelkezésünkre, melyet uj előfizetőink egyenkint 4 frtért megrendelhetnek. Az Urambátyám kiadóhivatala.

Advertisement for Dr. Lengiel Fr.-féle nyírfabalsam, describing its medicinal properties and availability.

A magyar gazdatisztek országos egyletének hivatalos közlönye a

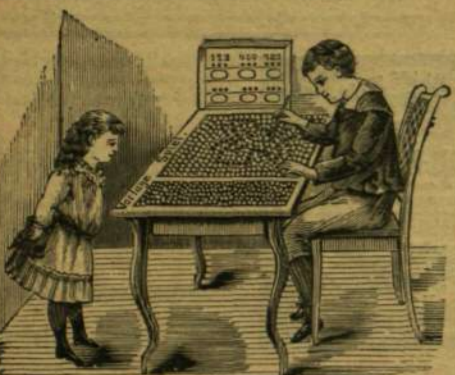
FÖLDMIVELÉSI ÉRDEKEINK

az 1892. évvel huszadik évfolyamába lép.

E legolcsóbb, gazdag tartalmu szaklap az 1885. évi országos kiállitáson **gyakorlati irányáért a nagy arany éremmel** tüntetett ki. Előfizetési ára: (hétenként 1 1/2 nagy ív) egész évre 6 forint, félévre 3 forint. Egész évi előfizetők a „Tavak országából” című gazd. utirajzokat (bolti ára 1 frt) **ingyen** kapják.

Kiadóhivatal: BUDAPEST, ERZSÉBET-TÉR 19. szám.

Mutatványszámok kívánatra egy hónapig ingyen küldetnek.

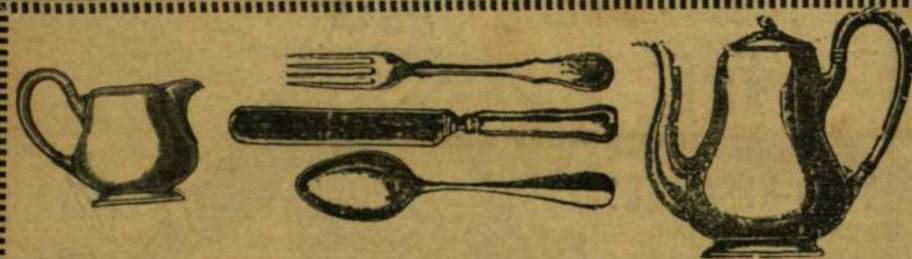
!!! Bécsi ujdonság !!! Schönbaumsfeld-féle mozaik ifjusági játék

10 hurával és betét-koronggal 17 és 29 szinben (cs. és kir. osztrák-magyar szabad. 1891. szeptember 4.). Előállít-hatók a legkülönfélébb szines képek és egyszersmind szellemes időöltést szolgál-tat gyermekelnek és felnőtteknek.
Egy játék 80 krtól 10 frtig.
Kapható: játéka, könyv- és papír-kereskedésben.

SZŐRVEZTŐ POR (POUDRE DÉPILATOIRE)

BRÜNING G. C.-től M./m. Frankfurtban.
Elismert legjobb szőrvezető szer, méregmentes, egészen ártal-matlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, minőfogva hül-gyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtöni és töbületes. **Egyetlen szőrvezető szer, mely orvosiag ajánlható, s melynek Oroszországba vitelét a szeptemberrári orvosi hatóság megengedte, s mely az antwer-peni világtállitáson az ottani Musée commercial de l'Institut supérieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett.**
Egy üvege ára 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.
Raktár Budapest TÖRÖK JOZSEF gyógyszerert., Király-utca 12.

Berndorfi fémárú-gyár

Raktár: BUDAPEST Váci-utca 25. sz. alatt, a Kristóf-tér sarkán.
Ajánlja gyártmányait alpacca-ezüst, china-ezüst és alpaccából, ugymint: étszerek, asztali készletek, tea-kazán, tea- és kávékannák, tea-szűrők, gyertyatartók stb. valamint
TISZTA NICKEL FŐZŐ-EDÉNYEK.
Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Diszoklevél Zágráb 1891. Arany érem Temesvár 1891.
osztrák cs. és k. és román kir. udv. szállító **Korneuburgban.**
Első és legrégibb telep Ausztria-Magyarországon, állat-gyógykészítmények számára.
Kitüntetve 13 éremmel, 7 diszoklevellel és elismeréssel.
IV Alapítási év 1853.

Kwizda-féle üdítő nedv. Mosóvíz lovaknak.

Egy palackkal 1 frt 40 kr. o. é.
Kwizda-féle vörös blister, erős bedör-zsolós lovaknak. 1 tégelyvel 2 frt o. é.
Kwizda-féle pókfenőcs, lovak- és szarvas-marháknak. 1 tégelyvel 1 frt o. é.
Kwizda-féle mosószappan, házi állatok-nak. 1 frt — 40, — 80, 1.60.
Kwizda-féle fertőtlenítő por, istállók számára. 1/2 kg. 30 kr., 5 kg. frt 1.40, 10 kg. frt 2.40.
Kwizda-féle pataragasz, mü-pata. 1 rúd, 80 kr.
Valódi minőségben minden gyógyszerertárban. — Nagyban drogeriák utján.
Magyarországi főraktár Török József gyógyszerertára Budapest, Király-utca 12.

A nagy krach!

A NEW-YORKI és LONDONI események az európai szárazföldet sem hagyták érintetlenül, minék következtében egy nagy ezüstáru-gyár készletre (rzi maga, hogy az egész készletét, a munkadíj esékely megtérítésével, elajándékozza. — Ezen megbízás keresztülvitelével én vagyok meghatalmazva. Kézért

- elajándékozom
- 6 db legfin. evőkés, valódi angol pengével
  - 6 amerikai szabadalm. ezüst villa egy darabban
  - 6 ezüst evőkanál
  - 12 ezüst kávéskanál
  - 1 ezüst levesmerő
  - 1 ezüst tejmerő
  - 6 angol Viktoria-tálca
  - 2 hatáskeltő asztali gyertyatartó
  - 1 theasztró
  - 1 legfinomabb cukorhintő.
- 42 darab összesen.

A fent felsorolt 42 tárgy azelőtt 40 forintba került és most ezen 6 frt 60 kr.-nyi potom ár-ra kaphatók. Az amerikai szabadalm. ezüst teljes anyagi fehér fém, a mely ezüstsínét 25 évig megtartja, a miért kezeség nyújtatik. Bizonyításul annak, hogy ezen hirdetés nem szédelgésen alapul, ezennel nyilvánosan kötelezem magam bárkivel szemben, hogy a meg nem felelő árukrért a pénzt minden kifogás nélkül visszaadom, ezért ne mulassza el senki ezen gyönyörű garantiát megszerezni. A ezütküldés csak postánáruvétel, vagy a pénz előleges beküldése esetén, eszközöltek. Különösen ajánl-ható a hozzátartozó tisztító-por. 1 doboz ára használati utasítással 16 kr.

PERLBERG P.
szabadalmaz. amerikai ezüstáru-gyár ügynöksége
Bécsben, II., Rembrandtstrasse Nr. 33.

Kivonat a közönlétből:
Mintán a készlettel meg vagyok elégedve, újlag megrendelem az alábbiakat.
St-Ulrich (Tirol), 1891 okt. 1. Sanftalter Antal, szobrász.
Küldeményével nagyon meg voltam elégedve, s kérem újlag ugyanazt, valamint az alábbi is, küldeni. Stelzer Teréz.
Oberndorf, a Salzach m., 1891 nov. 18.

Legjobb és Leghírneveesebb
Pipere Hólgypor
La VELOUTINE
Különleges Rizpor
SIBURUTAL VEDTIVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Gyógyszertár **PSEPHOFER J.** Bécs, I., Singerstrasse 15.

Vértisztító labdacok, ezelőtt egyetemes labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacok csodás hatásukat bebizonyították. Sok évtized óta ezen labdacok általában igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendeli azokat, s alig akad család, melyben e kitűnő háziszerből ne volna egy kis készlet.

Kéretik határozottan PSEPHOFER J.-féle „vértisztító labdacokat” kérni, s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felirás minden dobozon a használati utasításban látható **PSEPHOFER J.** névaláirással el legyen látva és pedig **66** veres **66** nyomásban.

- Fagy-balzsam, PSEPHOFER J.-től**, 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
- Keskeny utifü-nedv**, 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
- Amerikai köszvénykenőcs**, 1 doboz 50 kr. bérmentes megküldéssel 75 kr.
- Por lábizzadás ellen**, 1 doboz 50 kr. bérmentes megküldéssel 75 kr.
- Golyva-balzsam**, 1 üvege 40 krajczár, bérmentes megküldéssel 65 kr.
- Élet-essenzia (prágai cseppek)**, magorolott gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üvege 22 krajczár.

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdett bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő ezikk kívánatra pontosan a legjutányosabban beszeresztetik. **Postai küldemények** az összeg beküldése mellett, nagyobb megrendelések utánvétel mellett is, a leggyorsabban eszközöltenek. A pénz előleges beküldése mellett (legszálszerűben postautalvánnyal), a viteldj sokkal kevesebbe kerül, mint utánvétel mellett való küldésnél. A főnebbi különlegességek kaphatók Budapestben is, Török József gyógyszerertárban, király-utca 12. szám alatt.

Nincs többé köhögés!
MELL-ÉS TUDÓBAJ ELLEN!
Dr. med. Páykiss szepeki kárpáti növénykivonat
Egy üveg ára használati utasítással 75 kr.
Czukorcs 1 dobozzal 35 kr. **Tea** Egy csomaggal 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 25 kr.
Tizenöt év óta legjobb eredménnyel használ-ták **köhögés, rekedtség, katarrhus, köhögés, nátha** (influenza), **szűk-melliség, tüdőgyulladás** stb. ellen. Ere-detiben kapható **Páykiss József** „nagy Kristóf”-hoz címzett gyógyszerertárában Budapestben, továbbá **Török József** gyógyszerertárában, Király-utca. — Postai megren-delések azonnal eszközöltenek.

Eucalyptus-szájesszencia!
(Osztr.-magyar szabad., kitüntetve Párisban, 1878.)
A legeszerebb, tartalomdúsabb (78% hatóanyag) alkatrész, legelismertebb higiénikus készítmény, a száj-ápolására, a rossz szag megszüntetésére, a fogak fentartására s óvszer gyanánt a torokbajok ellen; alkalmazko-dási és használati utasítással **Med. Dr. Faber C. M.**, bold. Miksa eszázár Ó felsőge udv. orvosától. 1 üvege-vel frt 1.20. — Szétküldési raktár: Bécs, I., Bauernmarkt 3, és minden bel- és külföldi gyógyszerertár-ban és illatszerekkereskedésben.
Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., egyetem-utca 4.)